

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Jiří Vavera

**Podnikatelská rozhodnutí členů volených
orgánů a pravidlo podnikatelského úsudku
z hlediska recentní judikatury v České
republice a Spolkové republice Německo**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Petr Čech, LL.M., Ph.D.

Katedra: Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 1. 2. 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 114 412 znaků včetně mezer.

Jiří Vavera

V Praze dne 1. 2. 2024

Poděkování

Rád bych poděkoval vedoucímu mé diplomové práce JUDr. Petru Čechovi, LL.M., Ph.D., za jeho odborné rady při vedení diplomové práce. Dále bych chtěl poděkovat všem mým blízkým, kteří mne při psaní práce podporovali.

Obsah

Úvod.....	1
1. Péče řádného hospodáře.....	3
1.1 Péče řádného hospodáře a její porušení v České republice	3
1.1.1 Povinnost loajality	5
1.1.2 Povinnost náležitě péče	6
1.1.3 Domněnka nedbalosti	7
1.1.4 Následek porušení péče řádného hospodáře	7
1.2 Péče řádného hospodáře a její porušení ve Spolkové republice Německo	8
1.3 Dílčí závěr k péči řádného hospodáře	10
2. Pravidlo podnikatelského úsudku obecně.....	12
3. Pravidlo podnikatelského úsudku v českém právním řádu	15
3.1 Ukotvení pravidla podnikatelského úsudku v zákoně	15
3.2 Předpoklady aplikace pravidla podnikatelského úsudku	16
3.2.1 Podnikatelská rozhodnutí	17
3.2.2 Dobrá víra.....	20
3.2.3 Informované jednání.....	21
3.2.4 Obhajitelný zájem obchodní korporace	21
3.2.5 Nezbytná loajalita.....	22
3.3 Důkazní břemeno	24
3.4 Judikaturní závěry	25
3.5 Shrnutí kapitoly	28
4. Pravidlo podnikatelského úsudku v německém právním řádu	29
4.1 Předpoklady aplikace pravidla podnikatelského úsudku	30
4.1.1 Podnikatelská rozhodnutí	32
4.1.2 Dobrá víra.....	33
4.1.3 Jednání bez vlastních zájmů a cizích vlivů.....	33
4.1.4 Jednání ve prospěch společnosti (jednání v zájmu společnosti).....	34
4.1.5 Jednání na základě přiměřených informací	35
4.2 Důkazní břemeno	38
4.3 Judikaturní závěry	38
4.4 Shrnutí kapitoly	40

5. Komparace pravidla podnikatelského úsudku v Česku a Německu	41
5.1 Podnikatelská rozhodnutí	42
5.2 Dobrá víra.....	42
5.3 Jednání v zájmu společnosti a s nezbytnou loajalitou	42
5.4 Jednání na základě přiměřených/dostatečných informací	43
Závěr.....	45
Seznam používaných zkratk	47
Seznam použitých zdrojů.....	48
Abstrakt.....	54
Klíčová slova	54
Abstract	55
Key words.....	55

Úvod

Obchodní korporace jako všechny právnické osoby činí svá rozhodnutí související s jejich podnikáním prostřednictvím svých zástupců, konkrétně se na nich podílejí členové volených orgánů. Ti při svém výkonu funkce provádí mnoho důležitých rozhodnutí týkajících se chodu jimi řízené společnosti. V neustále se měnící ekonomické situaci může být však velmi náročné činit pouze rozhodnutí, která by byla „správná“ a vedla k pozitivním výsledkům. To, jestli rozhodnutí je správné či ne, často vyjde najevo po delší době, někdy i několika letech. V době, kdy člen voleného orgánu rozhoduje, však jen těžko předvídá, že toto jeho rozhodnutí může zapříčinit majetkovou ztrátu pro společnost, a to například kvůli tomu, že se změní ekonomická situace způsobená událostmi, které nelze ovlivnit ani předvídat. Proto soudy začaly aplikovat pravidlo podnikatelského úsudku, aby se členové volených orgánů nebáli dělat odvážná rozhodnutí, která na základě dostatečných informací a s dostatečnou loajalitou ke společnosti považují za správná.

Pravidlo zprvu používané v zahraničí se dostalo i do českého právního řádu. Obchodní zákoník jej neznal, v české právní úpravě se objevilo až teprve spolu s účinností zákona o obchodních korporacích dne 1. 1. 2014. Pravidlo podnikatelského úsudku je korektivem povinnosti péče řádného hospodáře, která je členům volených orgánů ukládána zákonem. Jde o takzvaný „bezpečný přístav“ (z angličtiny: „safe harbour“)¹, který tyto členy chrání při jejich rozhodování a také je podporuje ve více odvážných rozhodnutích, aniž by byli vystaveni příliš vysokému riziku nepříznivých dopadů jejich úsudku.

Vzhledem k tomu, že od účinnosti tohoto pravidla v českém právním řádu uplynulo již deset let, stanovil jsem si jako cíl diplomové práce zodpovězení následujících otázek.

1. Jakým způsobem musí členové volených orgánů činit svá podnikatelská rozhodnutí, aby byli chráněni proti odpovědnosti za újmu způsobenou jejich následky?
2. Je současná zákonná úprava pravidla podnikatelského úsudku dostačující, nebo by byla potřeba novelizace?

K zodpovězení těchto otázek jsem si jako metody zkoumání zvolil analýzu odborné literatury, zákonů a judikatury a také komparaci českého a německého právního řádu. Provedu analýzu české a německé zákonné úpravy týkající se pravidla podnikatelského úsudku a významných rozhodnutí českého Nejvyššího soudu a německého Spolkového

¹ VEASEY, E. Norman; MANNING, William E. Codified Standard-Safe Harbor or Unchartered Reef- An Analysis of the Model Act Standard of Care Compared with Delaware Law. *Business Lawyer (ABA)*, 1979, 4. vydání, s. 919.

soudního dvora. Zákonnou úpravu i judikaturu budu poté komparativně srovnávat v kapitole 5.

Při uzákonění pravidla podnikatelského úsudku do zákona o obchodních korporacích se český zákonodárce velmi inspiroval německou právní úpravou.² Z toho důvodu představuje právě právní řád Spolkové republiky Německo vhodný prostředek pro zodpovězení uvedených otázek. Zároveň judikatura německého Spolkového soudního dvora v této oblasti sloužila jako zdroj inspirace komparativního výkladu podnikatelského úsudku v samotných rozhodnutích českých soudů.³

V první kapitole se zaměřím na obecnou úpravu péče řádného hospodáře ve vztahu k členům volených orgánů českých společností s ručením omezeným a akciových společností, stejně tak jako těch německých. Ve druhé kapitole se budu věnovat obecné úpravě pravidla podnikatelského úsudku. Ve třetí kapitole jej budu analyzovat z hlediska českého právního řádu a judikatury Nejvyššího soudu. Ve čtvrté kapitole poté provedu obdobnou analýzu z hlediska německé zákonné úpravy a rozhodnutí německého Spolkového soudního dvora. V poslední páté kapitole provedu komparaci českého a německého přístupu k pravidlu podnikatelského úsudku.

² VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb. o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), č. 90/2012 Dz.

³ Přímý odkaz na německou judikaturu obsahuje rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2016, sp. zn. 29 Cdo 5036/2015: „k tomu v zahraniční rozhodovací praxi obdobně například usnesení německého Spolkového soudního dvora ze dne 14. 7. 2008, sp. zn. II ZR 202/07, odst. 11, či rozsudek německého Spolkového soudního dvora ze dne 18. 6. 2013, sp. zn. II ZR 86/11, odst. 30, které jsou veřejnosti přístupné na webových stránkách německého Spolkového soudního dvora www.bundesgerichtshof.de.“

1. Péče řádného hospodáře

Přestože jsem se v této práci zaměřil na podnikatelská rozhodnutí, a tedy hlavně na pravidlo podnikatelského úsudku, je pro jeho zkoumání důležité vymezit si, co představuje institut péče řádného hospodáře. S ním je totiž pravidlo podnikatelského úsudku nerozlučně provázané. V této kapitole se nejdříve zaměřím na to, jak k péči řádného hospodáře přistupuje český zákonodárce a jak jeho přístup konkretizuje judikatura. Následně se budu zabývat německým pojetím tohoto institutu. Na konci kapitoly provedu komparaci obou těchto přístupů.

1.1 Péče řádného hospodáře a její porušení v České republice

Péče řádného hospodáře je jednou ze základních povinností⁴ členů volených orgánů právnické osoby. Před rekodifikací soukromého práva, a tedy občanského zákoníku byla do 31. 12. 2013 péče řádného hospodáře upravena pouze v obchodním zákoníku ve vztahu ke členům představenstva akciové společnosti v § 194 odst. 5. Toto ustanovení ji nicméně vymezilo pouze tak, že členové představenstva jsou povinni vykonávat svou působnost s péčí řádného hospodáře. Ustanovením § 200 odst. 3 obchodního zákoníku se péče řádného hospodáře rozšířila na členy dozorčí rady akciové společnosti, ustanovením § 135 odst. 2 byla vztažena též na jednatele společnosti s ručením omezeným a podle § 138 odst. 2 se vztahovala i na fakultativně zřízovanou dozorčí radu. Obchodní zákoník však obsah péče řádného hospodáře dále nerozvíjel a tuto úlohu přenechal právní teorii a judikatuře, jež je v mnoha případech použitelná i na současnou právní úpravu péče řádného hospodáře a z níž současná soudní rozhodnutí v mnoha případech stále vychází.⁵

S péčí řádného hospodáře úzce souvisí povinnost loajality. Ta nebyla před rekodifikací upravena zákonem vůbec, ale byla dovozována pouze judikaturou. Pro příklad lze uvést rozsudek Nejvyššího soudu z roku 2009: „*Součástí náležité péče bylo mimo jiné i to, že člen představenstva dává při rozhodování v představenstvu přednost zájmům společnosti před zájmy akcionáře, který jej do představenstva vahou svých hlasů prosadil, a nenechá se při výkonu funkce tímto akcionářem ovlivňovat (povinnost loajality).*“⁶

⁴ ČECH, Petr. Péče řádného hospodáře. In: *Auditor*. Číslo 6/2018. Praha: Infomedia, ISSN 1210-9096, s. 9.

⁵ Zde lze uvést pro srovnání rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2016, sp. zn. 29 Cdo 5036/2015 či rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 3325/2016.

⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 2. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3864/2008.

Aktuálně je v českém právním řádu péče řádného hospodáře upravena občanským zákoníkem v ustanovení § 159 odst. 1, a to jako povinnost vykonávat funkci člena voleného orgánu s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí.

Pro komplexnost je vhodné uvést, že člena voleného orgánu definuje ustanovení § 152 odst. 2 občanského zákoníku jako plně svéprávnou fyzickou osobu, jež je do funkce volena, jmenována či jinak povolána. Jejím systematickým zařazením do občanského zákoníku lze uvažovat, že záměrem zákonodárce bylo, aby tato povinnost dopadala na všechny členy volených orgánů právnických osob soukromého práva, nejenom orgánů obchodních korporací. Podle názoru Janů se však péče řádného hospodáře vztahuje i na členy volených orgánů právnických osob veřejného práva, protože se to slučuje s jejich povahou ve smyslu ustanovení § 20 odst. 2 věty druhé občanského zákoníku. Kromě toho se také vztahuje na společníky veřejné obchodní společnosti a komplementáře komanditní společnosti, kteří jsou podle § 106 odst. 1 a § 125 odst. 1 zákona o obchodních korporacích statutárním orgánem, přestože nejsou do této funkce voleni.⁷ K tomu Lasák dodává, že i když nejsou do funkce statutárního orgánu voleni, jsou povoláni zákonem. Lze je proto podřadit pod definici člena voleného orgánu podle § 152 odst. 2 občanského zákoníku.⁸⁹

V případě členů volených orgánů obchodních korporací přichází zákonodárce se způsobem posuzování péče řádného hospodáře. Podle § 52 odst. 1 zákona o obchodních korporacích, se při hodnocení, zda člen voleného orgánu jednal s péčí řádného hospodáře, vždy přihlédne k péči, jakou by v obdobné situaci vynaložila jiná rozumně pečlivá osoba v postavení člena obdobného orgánu obchodní korporace. Zákonodárce tím formuloval vyšší standard péče¹⁰, podle něhož mají soudy posuzovat, kdy jednal člen voleného orgánu obchodní korporace s péčí řádného hospodáře. Nepostačuje, aby člen voleného orgánu rozhodoval o určité záležitosti podle toho, „jak to on sám nejlépe umí“, ale bude se posuzovat podle toho, jak by v jeho situaci rozhodla jiná imaginární ideálně pečlivá osoba.¹¹ Vrchní soud v Praze uvádí, že jednání s péčí řádného hospodáře představuje střední standard péče bez ohledu na zvláštní

⁷ JANŮ, Petr. § 159 [Výkon funkce člena voleného orgánu]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 2.

⁸ LASÁK, Jan. § 159 [Požadavky na výkon funkce člena voleného orgánu právnické osoby]. In: LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 598, marg. č. 7.

⁹ Přestože je tedy péče řádného hospodáře aplikovatelná na široký okruh osob, pro účely diplomové práce se pro přehlednost věnují především členům volených orgánů obchodních korporací, na něž je zákonodárcem převážně zaměřeno pravidlo podnikatelského úsudku.

¹⁰ JANŮ, Petr. § 159 [Výkon funkce člena voleného orgánu]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 7.

¹¹ ČECH, Petr. Péče řádného hospodáře. In: *Auditor*. Číslo 6/2018. Praha: Infomedia, ISSN 1210-9096, s. 9.

vlastnosti a schopnosti konkrétní osoby.¹² Úlohou soudu je tedy vymezení tohoto středního standardu péče. Jak uvádí Havel se Štenglovou, z textace „*vždy se přihlédne*“ jsou významné i subjektivní vlastnosti člena voleného orgánu.¹³ Jsou však lidé, kteří svou odborností a svými schopnostmi mohou převyšovat běžného hospodáře. K tomu se vyjádřil Nejvyšší soud¹⁴, že má-li člen představenstva určité odborné znalosti, schopnosti či dovednosti, je povinen je při výkonu funkce – v rámci svých možností – využívat. Pokud společnost ustanoví do funkce člena voleného orgánu osobu právě kvůli jejím nadprůměrným vlastnostem, nedostojí tento člen voleného orgánu péči řádného hospodáře, když nebude těchto svých vlastností či odbornosti řádně využívat. Na tyto členy volených orgánů jsou proto kladeny vyšší požadavky než na průměrnou „rozumně pečlivou osobu“.¹⁵

Ze současné právní úpravy a judikatury lze vyvodit, že se péče řádného hospodáře skládá ze dvou dílčích povinností, a to nezbytné loajality a náležité péče.

1.1.1 Povinnost loajality

V odborné literatuře jsou dva názory, zda je povinnost loajality součástí povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře¹⁶, či zda se jedná o samostatně stojící další povinnost vedle péče řádného hospodáře.¹⁷ Ztotožňuji se s názorem, že se jedná o součást péče řádného hospodáře. Usuzuji tak vzhledem k systematickému zařazení povinnosti loajality zákonodárcem do ustanovení § 159 odst. 1 občanského zákoníku a § 51 odst. 1 zákona o obchodních korporacích, z čehož vyplývá tendence považovat tuto povinnost jakou součást péče řádného hospodáře. Povinnost loajality jako součást péče řádného považuje i Nejvyšší soud.¹⁸

Povinnost loajality lze podle ustálené judikatury Nejvyššího soudu vymežit jako „*povinnost jednatele dát při rozhodování přednost zájmům společnosti před zájmy svými*“

¹² Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 3. 2020, sp. zn. 4 Cmo 242/2019.

¹³ HAVEL, Bohumil, ŠTENGLOVÁ, Ivana. § 52 [Péče řádného hospodáře, přenos důkazního břemene]. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip, KUHN, Petr, ŠUK, Petr. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 178, marg. č. 1.

¹⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2008, sp. zn. 29 Odo 1262/2006 nebo novější rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2869/2011.

¹⁵ ČECH, Petr. Péče řádného hospodáře. In: *Auditor*. Číslo 6/2018. Praha: Infomedie, ISSN 1210-9096, s. 10.

¹⁶ LASÁK, Jan. § 159 [Požadavky na výkon funkce člena voleného orgánu právnické osoby]. In: LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 597, marg. č. 3.

¹⁷ MANCELOVÁ, Silvia. *Loajalita a péče řádného hospodáře v akciové společnosti*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 85.

¹⁸ Srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2018, sp. zn. 29 Cdo 3325/2016.

*či zájmy třetích osob, včetně zájmů společníka, který jej do funkce jednatele vahou svých hlasů prosadil“.*¹⁹

Obsáhleji se k povinnosti loajality vyjádřil Nejvyšší soud v roce 2018. Stanovil, že povinnost loajality se týká člena voleného orgánu především během výkonu funkce, a to při plnění povinností a výkonu práv vyplývajících z jeho vztahu se společností, který vychází z jeho funkce.²⁰ Soud však uvádí, že je důležité nepřehlížet, že člen voleného orgánu je členem orgánu po celou dobu funkce, tedy od jejího vzniku do jejího zániku, a měl by se podle toho chovat „24 hodin denně a 7 dní v týdnu“.²¹ Neměl by činit nic, co je zjevně v rozporu se zájmy společnosti, i když zrovna neplní povinnosti související s výkonem funkce. K tomu dodává, že člen voleného orgánu může hájit také své zájmy. V tomto případě, pokud se jedná o člena voleného orgánu obchodní korporace, by měl ale postupovat podle úpravy střetu zájmů podle § 54 až § 56 zákona o obchodních korporacích²², a splnit tak svoji informační povinnost vůči společnosti, že je ve střetu zájmů. Pokud by informační povinnost nesplnil, jednal by ve střetu zájmů a porušil by tím péči řádného hospodáře, neboť, jak stanovil Nejvyšší soud, jednání v konfliktu zájmů²³ je porušením péče řádného hospodáře.²⁴

Povinnost loajality obsahuje též povinnost mlčenlivosti ohledně informací, které člen získal v souvislosti s výkonem funkce. Jejich prozrazení by bylo porušením této povinnosti.²⁵

Vztahu povinnosti loajality a pravidla podnikatelského úsudku se tato práce věnuje v podkapitole 3.2.5.

1.1.2 Povinnost náležitě péče

Náležitá péče vyžaduje pečlivé jednání s potřebnými znalostmi. Podle Nejvyššího soudu „nemá-li jednatel pro zařízení záležitosti spadající do výkonu jeho funkce potřebné odborné znalosti, je povinen zajistit její posouzení osobou, která potřebné znalosti má, přičemž

¹⁹ Srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3864/2008, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2018, sp. zn. 29 Cdo 2791/2016, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2018, sp. zn. 29 Cdo 3325, či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2019, sp. zn. 27 Cdo 2724/2017.

²⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 2018, sp. zn. 27 ICdo 62/2017.

²¹ Tamtéž.

²² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2019, sp. zn. 27 Cdo 2695/2018.

²³ Konflikt zájmů je institut podle úpravy účinné do 31. 12. 2013, ustanovení § 196a obchodního zákoníku, tento rozsudek je však použitelný i na současnou úpravu střetu zájmů podle § 54 a násl. zákona o obchodních korporacích.

²⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2019, sp. zn. 27 Cdo 2724/2017.

²⁵ LASÁK, Jan. § 159 [Požadavky na výkon funkce člena voleného orgánu právnické osoby]. In: LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 598, marg. č. 12.

*součástí péče řádného hospodáře je schopnost rozpoznat, které činnosti již není s to vykonávat či které potřebné znalosti a dovednosti nemá“.*²⁶ Náležitá péče není standardem odbornosti, jak bylo i judikaturou opakovaně vyjasněno.²⁷

1.1.3 Domněnka nedbalosti

Pro úplnost diplomové práce je nutné zmínit také ustanovení § 159 odst. 1 občanského zákoníku, které v druhé větě zakládá vyvratitelnou domněnku: „*Má se za to, že jedná nedbale, kdo není této péče řádného hospodáře schopen, ač to musel zjistit při přijetí funkce nebo při jejím výkonu, a nevyvodí z toho pro sebe důsledky.*“²⁸ Představenstvo v těchto případech podle Nejvyššího soudu může pro výkon těchto činností pověřit třetí osobu (delegace), která má znalosti, dovednosti či schopnosti potřebné pro dané záležitosti. V případě, že takto deleguje své povinnosti na někoho jiného, stále musí výkon této delegované osoby přiměřeně kontrolovat, jak osobně, tak i pomocí dostatečných kontrolních mechanismů.²⁹

1.1.4 Následek porušení péče řádného hospodáře

V případě, že dojde k porušení péče řádného hospodáře, vzniká povinnost k náhradě škody jakožto porušení povinnosti stanovené zákonem ve smyslu § 2910 občanského zákoníku.³⁰ Domnívám se, s odkazem na § 159 odst. 1 občanského zákoníku, že se jedná o povinnost, která členům voleného orgánu vzniká přímo na základě zákonného ustanovení.³¹

²⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2008, sp. zn. 29 Cdo 2531/2008.

²⁷ Např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 10. 2006, sp. zn. 5 Tdo 1224/2006, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 07. 2008, sp. zn. 29 Odo 1262/2006, či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2869/2011.

²⁸ K tomu lze uvést rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2008, sp. zn. 29 Cdo 2531/2008, vycházející ze staré úpravy, jež se nese v obdobném duchu. A to, že součástí péče řádného hospodáře je i schopnost rozpoznat, které činnosti již není schopen vykonávat či které potřebné znalosti a dovednosti nemá.

²⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 9. 2019, sp. zn. 31 Cdo 1993/2019.

³⁰ Shodně PIHERA, Vlastimil, HAVEL, Bohumil. Povaha funkce a odpovědnost členů orgánů obchodních společností jako východisko racionálního corporate governance. *Právní rozhledy*, 2019, č. 23–24, s. 836 a násl.

³¹ Nad rámec tématu diplomové práce je možné zmínit, že se v teorii můžeme setkat také s názory, že se místo porušení zákonné povinnosti jedná o porušení povinnosti smluvní – viz např. PATEK, Daniel In: ČERNÁ, Stanislava, ŠTENGLOVÁ, Ivana, PELIKÁNOVÁ, Irena a kol. *Právo obchodních korporací*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, ISBN 978-80-7598-991-8, s. 193.

V souladu s ustálenou judikaturou, člen voleného orgánu neodpovídá za to, že výsledek jeho jednání způsobil společnosti škodu, ale odpovídá za řádný výkon funkce.³² Povinnost nahradit společnosti škodu tedy tomuto členu voleného orgánů vzniká pouze, a právě v případě, kdy nejedná s péčí řádného hospodáře, tedy s náležitou péčí a loajalitou.

Vznikne-li společnosti škoda v důsledku jednání v rozporu s péčí řádného hospodáře, může požadovat po členovi voleného orgánu, jež ji porušil, její náhradu. K tomu Patěk dodává, že společnost může požadovat nejen kompenzaci újmy majetkové, ale také újmy nemajetkové. Jedná se o případy, kdy v důsledku jednání člena voleného orgánu utrpěla dobrá pověst společnosti.³³

Nenahradí-li člen voleného orgánu tuto škodu, jež způsobil porušením povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře, ručí podle § 159 odst. 3 občanského zákoníku věřiteli právnické osoby za její dluh, a to v rozsahu, v jakém škodu nenahradil. Toto ručení zaniká poté, co člen voleného orgánu škodu společnosti nahradí v plné výši.³⁴

Porušení povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře může také mít podle § 63 odst. 1 zákona o obchodních korporacích za výsledek vyloučení člena statutárního orgánu z výkonu funkce, a to po dobu až 3 let v jakékoli obchodní korporaci. Soud tak může rozhodnout v případě, že člen statutárního orgánu v posledních 3 letech opakovaně nebo závažně porušoval péčí řádného hospodáře.³⁵ Nejvyšší soud k tomuto dodává, že porušení náležité péče zavadávající důvod pro vyloučení by mělo být považováno takové, kdy člen voleného orgánu jedná s hrubou nedbalostí³⁶, například kdy úplně rezignuje na plnění svých povinností plynoucích z výkonu funkce.³⁷

1.2 Péče řádného hospodáře a její porušení ve Spolkové republice Německo

Péče řádného hospodáře je v německém právním řádu vztažena jak na členy představenstva (*Vorstandmitglieder*) akciové společnosti, tak jednatele (*Geschäftsführer*)

³² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2363/2011.

³³ PATĚK, Daniel In: ČERNÁ, Stanislava, ŠTENGLOVÁ, Ivana, PELIKÁNOVÁ, Irena a kol. *Právo obchodních korporací*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, ISBN 978-80-7598-991-8, s. 193.

³⁴ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2022, sp. zn. 27 Cdo 59/2022.

³⁵ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2022, sp. zn. 27 Cdo 1370/2021. V daném rozhodnutí Nejvyšší soud vychází ze staré úpravy zákona o obchodních korporacích, proto odkazuje na § 65 odst. 1, institut vyloučení člena statutárního orgánu byl však novelou, zákonem č. 33/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a další související zákony, přesunut do ustanovení § 63 odst. 1.

³⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2022, sp. zn. 27 Cdo 1370/2021.

³⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 9. 2019, sp. zn. 27 Cdo 844/2018-III.

společnosti s ručením omezeným (*Gesellschaft mit beschränkter Haftung*). Podle německého akciového zákona jsou členové představenstva povinni postupovat při výkonu své funkce s péčí „řádného a svědomitého obchodního vedoucího“ (ordentlichen und gewissenhaften Geschäftsleiters).³⁸³⁹ Stejně tak jednatel společnosti s ručením omezeným je podle zákona o společnostech s ručením omezeným povinen jednat s péčí řádného obchodníka (ordentlichen Geschäftsmannes).⁴⁰⁴¹

Povinnost loajality v německém právu nenajdeme, je však ve vztahu členů volených orgánů dovozována doktrinárně.⁴² Představenstvo musí vždy jednat v nejlepším zájmu společnosti a zajistit trvalou existenci a úspěch společnosti. Představenstvo je rovněž odpovědné za zajištění přiměřené výnosnosti kapitálu vloženého do společnosti.⁴³ Podle usnesení Vrchního zemského soudu v Düsseldorfu způsobuje podstupování nadměrného rizika důvěrné podezření, že člen představenstva nejedná v souladu s péčí řádného hospodáře. Dodává, že žádné představenstvo nepostupuje obezřetně (s péčí řádného hospodáře), když pro svou společnost přijímá rizika, která v případě jejich naplnění povedou k jejímu úpadku.⁴⁴

Představenstvo je správcem majetku společnosti. Proto se na něj vztahují rozsáhlé fiduciární a loajální povinnosti vůči společnosti. Jádrem fiduciárních povinností je povinnost členů představenstva využívat obchodních příležitostí pro společnost (tzv. doktrína korporátních příležitostí) a naopak nezneužívat je pro své vlastní zájmy. Představenstvo je povinno vyvarovat se jakýchkoli konfliktů mezi zájmy společnosti a svými vlastními zájmy.⁴⁵

Požadavky na jednatele společnosti s ručením omezením jsou přísnější, a místo využívání obchodních příležitostí se v odborné literatuře setkáme s požadavky vyhýbání se nadměrnému

³⁸ § 93 odst. 1 věta první akciového zákona: „Die Vorstandsmitglieder haben bei ihrer Geschäftsführung die Sorgfalt eines ordentlichen und gewissenhaften Geschäftsleiters anzuwenden.“

³⁹ Podle § 116 akciového zákona platí povinnost jednat s péčí řádného hospodáře podle § 93 akciového zákona též na členy dozorčí rady. Té se však v této práci věnuji velmi omezeně.

⁴⁰ § 43 odst. 1 zákona o společnostech s ručením omezeným.

⁴¹ Podle § 52 zákona o společnostech s ručením omezeným platí pro dozorčí radu společnosti s ručením omezeným obdobná pravidla jako pro dozorčí radu akciové společnosti.

⁴² Názor, že mají členové volených orgánů povinnost loajality zastává Spindler, G, Hüffer, U., Koch, J., Fleischer, H. in Spindler, G., Stilz, E. In: JOSKOVÁ, Lucie. Je rozdíl mezi povinností loajality a povinností postupovat s péčí řádného hospodáře? *Obchodněprávní revue*, 2019, č. 11-12, s. 281-286.

⁴³ WIRTH, Gerhard, Michael ARNOLD, Ralf MORSHÄUSER a Mark GREENE. *Corporate law in Germany*. Rev. 2nd ed. München: C.H. Beck, 2010, xvi, ISBN 978-3-406-57283-8, s. 110.

⁴⁴ Usnesení německého Vrchního zemského soudu v Düsseldorfu ze dne 9. 12. 2009, sp. zn. I-6 W 45/09.

⁴⁵ Tamtéž.

riziku.⁴⁶ Oproti tomu člen představenstva by se měl vyhýbat zbytečným škodám a zbytečnému riziku.⁴⁷

Členové představenstva, kteří neplní své povinnosti, odpovídají společnosti společně a nerozdílně za škodu, která v důsledku jejich jednání vznikne.⁴⁸ Stejně tak to platí u jednatelů společností s ručením omezeným.⁴⁹

Podle judikatury německého Spolkového soudního dvora musí být uplatnění nároku na náhradu škody vůči členům výkonných orgánů společnosti vždy pravidlem, takže k výjimečnému upuštění od uplatnění nároku je třeba závažných opačných důvodů a zvláštního odůvodnění.⁵⁰

1.3 Dílčí závěr k péči řádného hospodáře

Pojetí péče řádného hospodáře je v Česku mnohem ucelenější než v Německu. Zatímco v Německu je upravena samostatně u jednotlivých členů volených orgánů, tedy pro představenstvo akciové společnosti v akciovém zákoně a jednatele společností s ručením omezeným v zákoně o společnostech s ručením omezeným. V Česku je tato povinnost upravena obecně v občanském zákoníku pro všechny členy volených orgánů veškerých právnických osob soukromého práva i veřejného práva, s jejichž povahou se to slučuje. Na druhou stranu je kvůli obecné úpravě v českém právním řádu péče řádného hospodáře rozdělena mezi občanský zákoník a zákon o obchodních korporacích, který doplňuje speciální pravidla již jen pro členy volených orgánů obchodních korporací.

Dle mého názoru však nelze říct, že některý z přístupů je lepší, protože jak český i německý vyvolává doktrinní otázky, zda se tato péče vztahuje i na členy volených orgánů jiných právnických osob. Zvláště pak pravidlo podnikatelského úsudku, jež péči řádného hospodáře upřesňuje, či zmírňuje.

Podle právní teorie je pro české i německé pojetí péče řádného hospodáře společné, že obě v sobě obsahují dvě dílčí povinnosti, a to povinnost jednání s náležitou péčí a povinnost loajality. Rozdílem však je, že povinnost loajality je v Česku výslovně vyjádřena v zákoně, a to jak v občanském zákoníku, tak v zákoně o obchodních korporacích, přičemž v Německu

⁴⁶ WIRTH, Gerhard, Michael ARNOLD, Ralf MORSHÄUSER a Mark GREENE. *Corporate law in Germany*. Rev. 2nd ed. München: C.H. Beck, 2010, xvi, ISBN 978-3-406-57283-8, s. 46.

⁴⁷ Tamtéž, s. 110.

⁴⁸ § 93 odst. 2 věta první akciového zákona.

⁴⁹ § 43 odst. 2 zákona o společnostech s ručením omezeným.

⁵⁰ Rozsudek německého Spolkového soudního dvora ze dne 21. 4. 1997, sp. zn. II ZR 175/95.

zůstává povinnost loajality pouze v doktrinální rovině, i když určité náznaky povinnosti loajality lze nalézt i v zákoně.⁵¹

⁵¹ Ustanovení § 93 odst. 1 do věty druhé akciového zákona zmiňuje, že se člen představenstva mimo jiné jedná v souladu s péčí řádného hospodáře, když jedná ve prospěch společnosti.

2. Pravidlo podnikatelského úsudku obecně

Pravidlo podnikatelského úsudku (business judgement rule) pochází z judikatury Nejvyššího soudu ve státě Delaware ve Spojených státech amerických. Významné je především rozhodnutí ve věci „Aronson vs. Lewis“⁵², jež toto pravidlo formulovalo.⁵³ Z rozhodnutí vyplývá, že pravidlo podnikatelského úsudku je „domněnka, že při přijímání obchodního rozhodnutí jednali členové představenstva společnosti na informovaném základě, v dobré víře a v upřímném přesvědčení, že přijaté opatření je v nejlepším zájmu společnosti.“⁵⁴ Toto pravidlo později našlo uplatnění v jurisdikcích dalších států jako je Velká Británie, Rakousko nebo právě Německo a Česko.

Účelem tohoto pravidla je omezení soudního zkoumání věcné správnosti rozhodnutí členů volených orgánů, a to pouze na přezkum rozhodovacího procesu.⁵⁵ Soud by měl tedy zjišťovat, co předcházelo onomu posuzovanému rozhodnutí, nikoli případný negativní výsledek tohoto rozhodnutí. Pravidlo poskytuje členům volených orgánů určitý prostor diskrece pro jejich rozhodnutí, jež mohou být činěna jejich volným uvážením v případě, kdy jejich rozhodovací proces je s ním v souladu.

Bez „změkčení“, jež pravidlo podnikatelského úsudku poskytuje, by byla péče řádného hospodáře k členům volených orgánů příliš přísná, což by vedlo ke strachu z provádění rizikových rozhodnutí.⁵⁶ Rizikovost je však neoddelitelnou součástí všech podnikatelských rozhodnutí a je i požadavkem pro ekonomický růst obchodních korporací.⁵⁷ K tomu Nejvyšší soud uvedl⁵⁸, že každé podnikatelské rozhodnutí v sobě obsahuje určitou míru rizika neúspěchu. Avšak je to právě společnost a v důsledku její společníci, kdo nese riziko podnikatelského neúspěchu. Za tento podnikatelský neúspěch nelze postihovat členy statutárního orgánu.

⁵² Spojené státy americké. Rozhodnutí Nejvyššího soudu státu Delaware: Aronson vs. Lewis (473 A.2d 805, Del 1984).

⁵³ LASÁK, Jan. In: LASÁK, Jan, DĚDIČ, Jan, POKORNÁ, Jarmila, ČÁP, Zdeněk, SKÁLOVÁ, Jana a kol. *Zákon o obchodních korporacích: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-1-27]. ASPI_ID KO90_2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁵⁴ V originále: „It is a presumption that in making a business decision the directors of a corporation acted on an informed basis, in good faith and in the honest belief that the action taken was in the best interests of the company“. Rozhodnutí Aronson vs. Lewis (473 A.2d 805, Del 1984).

⁵⁵ ČECH, Petr, ŠUK, Petr. *Právo obchodních společností: v praxi a pro praxi (nejen soudní)*. 1. vyd. Praha: Bova Polygon, 2016, ISBN 978-80-7273-177-0, s. 160.

⁵⁶ ŠTENGLIOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil. § 51 [Pravidlo podnikatelského úsudku a pokyny nejvyššího orgánu]. In: ŠTENGLIOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip, KUHN, Petr, ŠUK, Petr. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 166, marg. č. 10.

⁵⁷ HAVEL, B. Synergie péče řádného hospodáře a podnikatelského úsudku. *Právní rozhledy*, 11/2007.

⁵⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 7. 2018, sp. zn. 29 Cdo 3770/2016.

Soudy by se měly při následném přezkumu, kdy jsou již známy výsledky rozhodnutí člena orgánu, vyvarovat přístupu „generála po bitvě“, jak uvedl Nejvyšší soud⁵⁹. Soudům nepřisluší hodnotit správnost rozhodnutí z věcného hlediska, protože, jak trefně poznamenal Lasák, „soudce není Steve Jobs nebo Warren Buffet, a, byť to někteří čeští soudci ignorují, nejsou tak v postavení, aby byli schopni náležitě přezkoumávat podnikatelská rozhodnutí členů statutárního orgánu.“⁶⁰ S tímto názorem se ztotožňuji, jelikož soudci jsou nepochybně odborníci ve znalosti práva, ve většině případech již toliko nejsou experti na ekonomické či podnikatelské otázky. Soudci jsou taktéž často zdrženliví s ohledem na podstupování rizika, členy volených orgánů by tak jejich přístup omezoval k činění spíše konzervativních, opatrných rozhodnutí.⁶¹ Měli by proto hodnotit pouze právní stránku rozhodování členů volených orgánů a toliko se zaměřit pouze na to, zda rozhodovací proces byl v souladu s péčí řádného hospodáře.⁶²

Ochrana podnikatelských rozhodnutí členů voleného orgánu zajišťuje, že to jsou právě oni, komu byla svěřena správa společnosti, nikoliv jejím společníkům. Toto postavení správce by bylo narušeno tím, kdy by společníci mohli příliš jednoduše žalovat členy volených orgánů na náhradu škody v případě nedostatku „podnikatelského štěstí“ při jejich rozhodování. Podle Lasáka by tak rozhodovací působnost byla fakticky přesunuta z členů voleného orgánu na společníky, což by bylo de facto v rozporu s pravidlem platícího pro kapitálové společnosti, dle kterého nikdo není oprávněn zasahovat do obchodního vedení společnosti.⁶³ To by bylo značně narušeno tím, kdyby za jakékoliv rozhodnutí týkající se obchodního vedení, mohli být členové voleného orgánu žalováni, čímž by společníci do tohoto vedení jednoduše zasahovali.⁶⁴ K tomuto lze dodat, že společníkům náleží jiné nástroje v případě, kdy nejsou spokojeni s výkonem funkce členů volených orgánů, čímž je například jejich odvolání z funkce.

⁵⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 7. 2018, sp. zn. 29 Cdo 3770/2016.

⁶⁰ LASÁK, Jan. Akciová společnost na prahu rekonstrukce: základní novinky. *Obchodněprávní revue*, 2012, č. 2, s. 46-51.

⁶¹ PATĚK, Daniel In: ČERNÁ, Stanislava, ŠTEGLOVÁ, Ivana, PELIKÁNOVÁ, Irena a kol. *Právo obchodních korporací*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, ISBN 978-80-7598-991-8, s. 190.

⁶² LASÁK, Jan. Akciová společnost na prahu rekonstrukce: základní novinky. *Obchodněprávní revue*, 2012, č. 2, s. 46-51.

⁶³ Zákaz udělovat pokyny do obchodního vedení společnosti je vyjádřen v ustanoveních § 195 odst. 2 a § 435 odst. 3 zákona o obchodních korporacích.

⁶⁴ LASÁK, Jan. In: LASÁK, Jan, DĚDIČ, Jan, POKORNÁ, Jarmila, ČÁP, Zdeněk, SKÁLOVÁ, Jana a kol. *Zákon o obchodních korporacích: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-1-27]. ASPI_ID KO90_2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

Odborná literatura uvádí⁶⁵, že existují dvě podoby přístupu k pravidlu podnikatelského úsudku. Starší podoba aplikovaná ve většině jurisdikcí Spojených států amerických, kupříkladu ve výše uváděném státě Delaware, přistupuje k pravidlu podnikatelského úsudku jako ke standardu soudního přezkumu (judiciary review standard). V tomto pojetí pravidlo podnikatelského úsudku stanoví, za jakých podmínek nebudou soudy vůbec přezkoumávat podnikatelská rozhodnutí členů volených orgánů.⁶⁶ Druhý a novější přístup přistupuje k pravidlu podnikatelského úsudku jako ke standardu chování (standard of conduct), jež je založen na koncepci domněnky. V tomto přístupu se tedy uplatní domněnka, že jednání člena voleného orgánu bylo v souladu s péčí řádného hospodáře v případě, že dodržel zákonem stanovené podmínky.⁶⁷ Tento druhý přístup je používán v české i německé jurisdikci. K českému a německému přístupu dále v kapitole 3 a 4.

Zásadním rozdílem je, že zatímco české či německé soudy posuzují jednání člena voleného orgánu při řízení obchodní korporace, americký přístup brání tomu, aby bylo jednání tohoto člena vůbec přezkoumáváno soudem. Teprve neaplikování pravidla podnikatelského úsudku na jednání člena voleného orgánu dává možnost obchodní korporaci k postihu tohoto člena za vadný výkon funkce.⁶⁸

⁶⁵ Například J. v KOŽIAK, J. Pravidlo podnikatelského úsudku v návrhu zákona o obchodních korporacích (a zahraničních právních úpravách). *Obchodněprávní revue*, 4/2012. s. 4; nebo POKORNÁ, Alena. Pravidlo podnikatelského úsudku v německém právu. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2015, roč. 23, č. 2, ISSN 1210-9126, s. 84.

⁶⁶ J. v KOŽIAK, Jaromír. Pravidlo podnikatelského úsudku v návrhu zákona o obchodních korporacích (a zahraničních právních úpravách). *Obchodněprávní revue*, 4/2012. s. 4.

⁶⁷ POKORNÁ, Alena. Pravidlo podnikatelského úsudku v německém právu. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2015, roč. 23, č. 2. ISSN 1210-9126. s. 84.

⁶⁸ PATĚK, Daniel. In: ČERNÁ, Stanislava, ŠTENGLOVÁ, Ivana, PELIKÁNOVÁ, Irena a kol. *Právo obchodních korporací*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, ISBN 978-80-7598-991-8, s. 192.

3. Pravidlo podnikatelského úsudku v českém právním řádu

Před rekonstrukcí soukromého práva a s ním začlenění pravidla podnikatelského úsudku do zákona o obchodních korporacích bylo v Česku o tomto pravidlu pojednáváno pouze v odborné literatuře⁶⁹. České soudy s tímto pojmem přímo nepracovaly. Před jeho zavedením v zákoně o obchodních korporacích však najdeme mnoho soudních rozhodnutí, která aplikují obdobné principy jako pravidlo podnikatelského úsudku.⁷⁰

I u mnohem starších rozhodnutí lze pozorovat ochranu před odpovědností při rozhodnutích založených na chybném úsudku. Tedy že nelze podle názoru Nejvyššího soudu požadovat po představenstvu či jiném obdobném orgánu „bezchybné či stoprocentně správné rozhodnutí“.⁷¹ V daném případě Nejvyšší soud však zároveň zdůraznil, že představenstvo „musí prosazovat zájmy společnosti a rozhodovat zásadně v její prospěch“.

3.1 Ukotvení pravidla podnikatelského úsudku v zákoně

Jak jsem zmiňoval výše, pravidlo podnikatelského úsudku bylo ustanoveno s přijetím zákona o obchodních korporacích. Zákonodárce se v důvodové zprávě netají, že při přijetí tohoto pravidla čerpal inspiraci ze zkušeností zahraničních právních řádů, a poznamenává, že obdobný přístup jako ten navrhovaný v zákoně o obchodních korporacích byl zpracován také v německém akciovém zákoně.⁷²

Zatímco péče řádného hospodáře byla systematicky zařazena do občanského zákoníku do hlavy druhé dílu třetího věnujícího se právnickým osobám, pravidlo podnikatelského úsudku je upraveno v zákoně o obchodních korporacích, z čehož systematickým výkladem lze usuzovat, že se toto pravidlo vztahuje pouze na členy volených orgánů obchodních korporací.⁷³ V úvahu přichází otázka, zda lze pravidlo podnikatelského úsudku vztáhnout i na členy volených orgánů právnických osob, které nejsou obchodními korporacemi. V současné době nenajdeme judikaturu, která by tento problém řešila, proto si musíme

⁶⁹ K tomu například HAVEL, Bohumil. Synergie péče řádného hospodáře a podnikatelského úsudku. *Právní rozhledy*, 2007, č. 11, s. 413-416; nebo ČECH, Petr. Péče řádného hospodáře a povinnost loajality, *Právní rádce*, 3/2007, s. 4 až 16.

⁷⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 4. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2363/2011, či rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 8. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2869/2011.

⁷¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 2005, sp. zn. 5 Tdo 1143/2005.

⁷² Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb. o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), č. 90/2012 Dz.

⁷³ K tomu shodně i Havel. In: HAVEL, Bohumil. Komercializace právnických osob? (k použití pravidla podnikatelského úsudku nejen ve světě fundací). *Právník*. 2015, č. 11, s. 957.

vystačit pouze s právní teorií.⁷⁴ Vzhledem k tomu, že existuje mnoho judikatury poskytující „bezpečný přístav“⁷⁵ členům volených orgánů, jež nevychází z úpravy pravidla podnikatelského úsudku v zákoně o obchodních korporacích, jsem toho názoru, že by soudy mohly analogicky aplikovat tuto ochranu členů volených orgánů jiných právnických osob než obchodních korporací, v případech, kdy činní podnikatelská rozhodnutí.

Český zákonodárce pravidlo podnikatelského úsudku promítl v § 51 odst. 1 zákona o obchodních korporacích následovně: „*Pečlivě a s potřebnými znalostmi jedná ten, kdo mohl při podnikatelském rozhodování v dobré víře rozumně předpokládat, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu obchodní korporace; to neplatí, pokud takovéto rozhodování nebylo učiněno s nezbytnou loajalitou.*“ Zákonodárce tímto ustanovením neodkazuje výslovně na péči řádného hospodáře, ale na jeho dílčí povinnosti, a to pečlivé jednání s potřebnými znalostmi a nezbytnou loajalitu. Specifikuje požadavek řádného výkonu funkce členů volených orgánů v souladu s pravidlem podnikatelského úsudku.

Zákon tak nastavuje hranice, ve kterých se členové volených orgánů při svém podnikatelském rozhodování mohou pohybovat. Čech k tomu uvádí, že členové volených orgánů tím získávají „*prostor pro volné uvážení, v jehož rámci se nemusejí obávat rozhodnout, aniž by riskovali odpovědnost za nedostatek péče, i kdyby rozhodnutí třeba i významně poškodilo společnost*“.⁷⁶

3.2 Předpoklady aplikace pravidla podnikatelského úsudku

Z textace zákona lze vyvodit, že pro ochranu člena voleného orgánu pravidlem podnikatelského úsudku je třeba, aby splnil pět základních podmínek. Vždy se musí jednat o podnikatelská rozhodnutí, toto rozhodnutí musí člen voleného orgánu učinit v dobré víře, musí jednat dostatečně informovaně, v obhajitelném zájmu obchodní korporace a s nezbytnou loajalitou. V případě, že člen voleného orgánu naplní tyto vyjmenované předpoklady, dostane se do pomyslného „bezpečného přístavu“, v němž je chráněn před negativními důsledky svého rozhodnutí. Nejvyšší soud k tomu uvádí, že člen orgánu obchodní korporace při

⁷⁴ HAVEL, Bohumil. Komercializace právnických osob? (k použití pravidla podnikatelského úsudku nejen ve světe fundací). *Právník*. 2015, č. 11, s. 957.

⁷⁵ LASÁK, Jan. In: LASÁK, Jan, DĚDIČ, Jan, POKORNÁ, Jarmila, ČÁP, Zdeněk, SKÁLOVÁ, Jana a kol. *Zákon o obchodních korporacích: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-1-27]. ASPI_ID KO90_2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁷⁶ ČECH, Petr. Péče řádného hospodáře. In: *Auditor*. Číslo 6/2018. Praha: Infomedia, ISSN 1210-9096, s. 13.

naplnění těchto podmínek nebude „*odpovědný za škodu, která jí v důsledku jeho rozhodnutí vznikla*“.⁷⁷

Co je to podnikatelské rozhodnutí a co je obsahem jednotlivých podmínek rozeberu v následujících podkapitolách.

3.2.1 Podnikatelská rozhodnutí

Ze zákona i z judikatury je patrná podmínka uplatnění pravidla podnikatelského úsudku – vztahuje se pouze na podnikatelská rozhodnutí členů volených orgánů. Je proto důležité vymezit si, na jaké jednání se tato ochrana vztahuje. Vzhledem k tomu, že zákon dále nerozvíjí, co je tímto pojmem míněno, musíme se spokojit s vysvětlením teorie a judikatury.

Podnikatelská rozhodnutí dle mého názoru jsou veškerá taková rozhodnutí, jež členové volených orgánů činí v souvislosti s podnikáním obchodní korporace. Budou to převážně rozhodnutí týkající se obchodního vedení^{78,79}, tedy například o tom, zda investovat do vývoje nějakého produktu, s jakými partnery uzavírat obchodní vztahy, či rozhodnutí o nákupu surovin za určitou cenu.⁸⁰ Podle Čecha se jedná o taková rozhodnutí, jejichž součástí je neoddělitelně riziko nebo u nichž se předpokládá určitá míra nejistoty výsledku. To uvádí i Nejvyšší soud, který tvrdí, že každé podnikatelské rozhodnutí v sobě zahrnuje určitou míru rizika neúspěchu.⁸¹

Nejenže je riziko součástí takovýchto rozhodnutí, ale také jsou členové volených orgánů povinni podstupovat podnikatelská rizika, aby dostáli péče řádného hospodáře. Nestačí tedy pouhé udržování majetku, aby nedošlo ke škodě jeho úbytkem či znehodnocením, ale je také důležitá iniciativa členů volených orgánů k tomu, aby majetek společnosti byl „*zhodnocován a rozmnožován v maximální možné míře, jaká je momentálně dosažitelná*“.⁸² Z formulace

⁷⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2021, sp. zn. 5 Tdo 1529/2019.

⁷⁸ K tomu se přiklání například i Lasák. LASÁK, Jan. In: LASÁK, Jan, DĚDIČ, Jan, POKORNÁ, Jarmila, ČÁP, Zdeněk, SKÁLOVÁ, Jana a kol. *Zákon o obchodních korporacích: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-1-27]. ASPI_ID KO90_2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X., nebo ČECH, Petr. Péče řádného hospodáře. In: *Auditor*. Číslo 6/2018. Praha: Infomedia. ISSN 1210-9096, s. 14.

⁷⁹ Tuto úvahu lze podepřít rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 11. 9. 2019, sp. zn. 31 Cdo 1993/2019, v němž soud stanovil: „*Obchodní vedení představuje jednu z hlavních oblastí působnosti statutárního orgánu akciové společnosti, zahrnující organizování a řízení běžné podnikatelské činnosti společnosti, zejména rozhodování o provozu podniku (závodu) společností a s tím souvisejících vnitřních záležitostech společnosti.*“

⁸⁰ ČECH, Petr. Péče řádného hospodáře. In: *Auditor*. Číslo 6/2018. Praha: Infomedia, ISSN 1210-9096, s. 14.

⁸¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 7. 2018, sp. zn. 29 Cdo 3770/2016.

⁸² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 2005, sp. zn. 5 Tdo 1143/2005. Souhlasně s tímto rozhodnutím též novější judikatura, např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2021, sp. zn. 5 Tdo 1529/2019.

„v maximální možné míře“ usuzují, že tím soud naznačuje, že podstupovat podnikatelská rizika je povinností člena voleného orgánu.⁸³

Podle Lasáka lze považovat za podnikatelská rozhodnutí i delegaci obchodního vedení. V případě, kdy člen voleného orgánu řádně vybere delegovanou osobu, řádně ji instruuje a následně vykonává kontrolu nad činností delegované osoby, bude při tomto výběru chráněn pravidlem podnikatelského úsudku.⁸⁴ Tento argument lze podpořit rozsudkem Nejvyššího soudu, který stanovil, že: „(při výběru třetí osoby musí představenstvo postupovat řádně, tj. musí vybírat tak, jak by činila jiná rozumně pečlivá osoba (odpovědnost za výběr) ...“.⁸⁵ Podle mého názoru, pokud je člen představenstva odpovědný za výběr delegované osoby, musí být při tomto rozhodnutí také chráněn i pravidlem podnikatelského úsudku, pokud bude postupovat v dobré víře, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu obchodní korporace, že tato osoba je vhodná, i když později se může jeho výběr ukázat jako chybný.

Povahu podnikatelských rozhodnutí mohou mít například i rozhodnutí o personálních otázkách nebo organizace výroby apod.⁸⁶ Do rozhodnutí o obchodním vedení patří také podle rozhodovací praxe Nejvyššího soudu posouzení, zda bude společnost vymáhat svou pohledávku.⁸⁷ Naproti tomu například rozhodnutí o svolání valné hromady podnikatelským rozhodnutím nebude.⁸⁸

Česká judikatura sice s tímto pojmem pracuje, nespécifikuje však, co je podnikatelským rozhodováním míněno. Analýzou dostupných soudních rozhodnutí aplikujících pravidlo podnikatelského úsudku můžeme nicméně dospět k závěru, co považují soudy za podnikatelské rozhodnutí podle toho, čeho se předmětná rozhodnutí týkala. Z judikatury můžeme vyčíst, že podnikatelským rozhodnutím bude například poskytnutí zápůjčky⁸⁹, investice do výstavby výrobních, skladovacích či prodejních prostor⁹⁰, investice do reklamy⁹¹,

⁸³ K povinnosti podstupovat riziková rozhodnutí souhlasně i ČECH, Petr. Péče řádného hospodáře. In: Auditor. Číslo 6/2018. Praha: Infomedia, ISSN 1210-9096, s. 13. „Právě proto, že právo (jak již bylo zdůrazněno) zavazuje členy statutárního orgánu k povinné iniciativě a odvaze (tedy přímo ukládá povinnost k přiměřenému riziku), musí je na druhé straně ochránit, jestliže se takové riziko naplní a společnost následkem toho dojde újm“.

⁸⁴ LASÁK, Jan. In: LASÁK, Jan, DĚDIČ, Jan, POKORNÁ, Jarmila, ČÁP, Zdeněk, SKÁLOVÁ, Jana a kol. *Zákon o obchodních korporacích: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-1-27]. ASPI_ID KO90_2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁸⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 9. 2019, sp. zn. 31 Cdo 1993/2019.

⁸⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 9. 2019, sp. zn. 31 Cdo 1993/2019. V tomto rozhodnutí Nejvyšší soud stanovil, že rozhodování o vnitřních záležitostech společnosti je obchodním vedením.

⁸⁷ Srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3139/2007, či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2011, sp. zn. 29 Cdo 4276/2009.

⁸⁸ LASÁK, Jan. In: LASÁK, Jan, DĚDIČ, Jan, POKORNÁ, Jarmila, ČÁP, Zdeněk, SKÁLOVÁ, Jana a kol. *Zákon o obchodních korporacích: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-1-27]. ASPI_ID KO90_2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁸⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2016, sp. zn. 29 Cdo 3235/2016.

⁹⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2016, sp. zn. 29 Cdo 5036/2015.

prodej nemovité věci⁹² nebo akvizice v podobě koupě podílu ve společnosti⁹³. Podnikatelským rozhodnutím však může být i řádné a včasné neuhrazení závazku. K tomu Nejvyšší soud dodává, že takové rozhodnutí nemusí přímo znamenat porušení péče řádného hospodáře,⁹⁴ ale v některých případech může být ospravedlnitelné ekonomickým či jiným zájmem společnosti. Uvedené závěry korespondují s tím, co považuje Nejvyšší soud za obchodní vedení, tedy „řízení společnosti, zejména organizování a řízení její podnikatelské činnosti, včetně rozhodování o podnikatelských záměrech“.⁹⁵ Proto lze potvrdit názor, že podnikatelská rozhodnutí se týkají převážně obchodního vedení.

Otázku si lze položit i opačně a tázat se, co není podnikatelským rozhodnutím. Zpravidla nepůjde o podnikatelská rozhodnutí v případech, kdy člen voleného orgánu bude činit rozhodnutí, zda porušit zákon (např. upláct zadavatele veřejných zakázek či zákazníky, jednání v rozporu s hospodářskou soutěží).⁹⁶ S tímto názorem se ztotožňuji. Nebude se tedy dle mého nikdy jednat o podnikatelská rozhodnutí v situacích, kdy jednání člena voleného orgánu bude v rozporu se zákonem či dobrými mravy⁹⁷. Taková jednání nemohou být chráněna právem, jelikož by to bylo v rozporu se základními zásadami soukromého práva vyjádřenými v § 6 odst. 2 občanského zákoníku,⁹⁸ a to „(n)ikdo nesmí těžit ze svého nepoctivého nebo protiprávního činu“ a v § 8 občanského zákoníku, jež stanoví, že „zjevné zneužití práva nepožívá právní ochrany“. Člen voleného orgánu by se nemohl bránit

⁹¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 03. 2019, sp. zn. 27 Cdo 2265/2017.

⁹² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 2. 2022, sp. zn. 27 Cdo 1577/2021. V tomto konkrétním případě se jednalo o prodej pozemku.

⁹³ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 20. 1. 2022, sp. zn. 5 Cmo 43/2017-1727.

⁹⁴ K tomu rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2017, sp. zn. 29 Cdo 5291/2015.

⁹⁵ V rozsudku ze dne 11. 9. 2019, sp. zn. 31 Cdo 1993/2019 Nejvyšší soud obsáhle vymezuje, co spadá do obchodního vedení. S odkazy na starší judikaturu stanoví, že jde o rozhodování: 1. „o provozních záležitostech společnosti, např. o zásobování, odbytu či reklamě“; 2. „zda a jaký majetek společnost nabude, či naopak převede na třetí osobu“; 3. „zda (a jak) společnost bude vymáhat pohledávky za svými dlužníky“; 4. „zda společnost uhradí svůj závazek“; 5. „o přemístění provozovny společnosti do nových prostor, neboť stávající prostory jsou nevyhovující“; 6. „o řízení zaměstnanců, o nábore zaměstnanců, vytváření pracovních úkolů pro zaměstnance, vzdělávání a rozvoje zaměstnanců a jejich hodnocení, včetně rozhodnutí o výši a formě odměňování zaměstnanců nebo o prodeji bytu zaměstnanci za konkrétní kupní cenu“; 7. „jakým způsobem bude financován provoz společnosti“; 8. „zda společnost jako investor uzavře smlouvu o spolupráci na realizaci projektu a zda za tímto účelem poskytne dodavateli půjčku (úvěr)“.

⁹⁶ ČECH, Petr. Péče řádného hospodáře. In: *Auditor*. Číslo 6/2018. Praha: Infomedia, ISSN 1210-9096, s. 14.

⁹⁷ K tomu lze uvést rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2017, sp. zn. 22 Cdo 4146/2016: „Také v případě občanského zákoníku z roku 2012 je obecně přijímáno, že zneužití práva je nutno chápat jako výkon práva v rozporu se základními zásadami právního řádu, který může spočívat v jednání faktickém i právním“

⁹⁸ K tomu zákonodárce v důvodové zprávě uvádí: „Zároveň se navrhuje stanovit, že nikdo nemůže získat právní výhodu, jednal-li nezákonně nebo obmyslně. Stejně právní pravidlo, se musí uplatnit i ve vazbě na protiprávní stav se zřetelem k osobě, která jej vyvolala nebo která má nad tímto stavem kontrolu. Ochranu je třeba poskytnout naopak tomu, kdo jednal v dobré víře. Mala fide nelze získat právem aprobovanou výhodu.“ VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, č. 89/2012 Dz.

pravidlem podnikatelského úsudku, ani kdyby při tomto porušování právních povinností postupoval pečlivě a jeho cílem byl vyšší zisk společnosti.⁹⁹

3.2.2 Dobrá víra

Oproti Německu se český zákonodárce rozhodl zakotvit dobrou víru přímo do znění zákonné úpravy pravidla podnikatelského úsudku. V souvislosti s ustanovením § 51 odst. 1 zákona o obchodních korporacích je myšleno dobrou vírou vnitřní přesvědčení člena voleného orgánu, že při činění podnikatelského rozhodnutí, jednal informovaně a v nejlepším zájmu společnosti. Nejde však pouze o subjektivní přesvědčení, že jednal informovaně a v nejlepším zájmu společnosti, ale o objektivní stav, kdy člen voleného orgánu neví, ani nemohl vědět, že jeho rozhodnutí trpí nedostatky.¹⁰⁰

U dobré víry však narazíme na výkladový problém, jelikož § 7 občanského zákoníku nastavuje vyvratitelnou právní domněnku, že se má za to, že ten, kdo jednal určitým způsobem, jednal v dobré víře. Naproti tomu podle § 52 odst. 2 zákona o obchodních korporacích při posuzování před soudem, kdy se řeší, zda člen voleného orgánu jednal s péčí řádného hospodáře, nese důkazní břemeno tento člen, ledaže soud rozhodne, že to po něm nelze spravedlivě požadovat. Otázkou tedy je, zda nese důkazní břemeno v případě, kdy je posuzována jeho dobrá víra. Podle Lasáka nejsou tato dvě ustanovení v rozporu, ale mohou obstát vedle sebe. Člen voleného orgánu nemusí prokazovat podle § 52 odst. 2 zákona o obchodních korporacích dobrou víru v každém případě, ale pouze pokud v rámci řízení vyplynou na povrch skutečnosti naznačující úmyslné porušení platného práva či vědomou rezignaci na plnění povinností člena voleného orgánu¹⁰¹. V takovém případě by se vyvratitelná domněnka podle § 7 občanského zákoníku neuplatnila a člen voleného orgánu by pak byl povinen dobrou víru u soudu prokázat podle § 52 odst. 2 zákona o obchodních korporacích. K tomu lze uvést názor Nejvyššího soudu, podle kterého ten, kdo popírá jednání s dobrou vírou, musí tvrdit skutečnosti ji vylučující a nese o tom důkazní břemeno.¹⁰²

⁹⁹ PATĚK, Daniel. In: ČERNÁ, Stanislava, ŠTENGLOVÁ, Ivana, PELIKÁNOVÁ, Irena a kol. *Právo obchodních korporací*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, ISBN 978-80-7598-991-8, s. 191.

¹⁰⁰ LAVICKÝ, Petr. § 7 [Domněnka poctivosti a dobré víry]. In: LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 52, marg. č. 3.

¹⁰¹ LASÁK, Jan. In: LASÁK, Jan, DĚDIČ, Jan, POKORNÁ, Jarmila, ČÁP, Zdeněk, SKÁLOVÁ, Jana a kol. *Zákon o obchodních korporacích: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-1-27]. ASPI_ID KO90_2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁰² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2017, sp. zn. 22 Cdo 4925/2016.

3.2.3 Informované jednání

Podnikatelské rozhodnutí musí být vždy učiněno na základě informovaného jednání. Tím zákonodárce doplňuje požadavek výkonu funkce s potřebnými znalostmi a pečlivostí podle § 159 odst. 1 občanského zákoníku. Toto kritérium považuje Čech z praktického hlediska jako stěžejní pro pravidlo podnikatelského úsudku.¹⁰³

Za informované jednání Nejvyšší soud ustálenou judikaturou vymezil takové jednání, při němž člen voleného orgánu při svém rozhodnutí „využije rozumně dostupné (skutkové i právní) informační zdroje a na jejich základě pečlivě zváží možné výhody a nevýhody (rozpoznatelná rizika) existujících variant podnikatelského rozhodnutí“.¹⁰⁴ Nejvyšším soudem nastíněné „skutkové informační zdroje“ Lasák doplňuje v komentáři materiálními informacemi, jež přibližuje jako technické a ekonomické informace.¹⁰⁵ Lze tedy předpokládat, že člen voleného orgánu by měl při rozhodování zhodnotit ekonomické dopady či technologickou proveditelnost daného rozhodnutí. Jak Nejvyšší soud ve výše zmiňovaném rozsudku v projednávaném případě uvádí, jednatel při zhodnocování, zda uskutečnit konkrétní investiční záměr, musí mít již při těchto úvahách „zcela konkrétní a reálnou představu o financování či návratnosti zvažované investice“,¹⁰⁶ k čemuž s odkazem na své předchozí rozhodnutí dodává, že péče řádného hospodáře zahrnuje i povinnost být „informován o průběžných výsledcích hospodaření obchodní korporace“.¹⁰⁷

Právními informačními zdroji soud podle mého názoru myslel právní předpisy, kterými se musí člen voleného orgánu při svém rozhodnutí řídit a činit tak svá rozhodnutí v souladu s platným právem.

3.2.4 Obhajitelný zájem obchodní korporace

Je důležité rozlišovat mezi zájmem obchodní korporace a zájmy jejích společníků. Pro laika a mnohdy i pro společníky se mohou chybně tyto zájmy jevit jako stejné, avšak

¹⁰³ ČECH, Petr. Péče řádného hospodáře. In: *Auditor*. Číslo 6/2018. Praha: Infomedia. ISSN 1210-9096. S. 14.

¹⁰⁴ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2016, sp. zn. 29 Cdo 5036/2015, uveřejněný pod číslem 131/2017 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní.

¹⁰⁵ LASÁK, Jan. In: LASÁK, Jan, DĚDIČ, Jan, POKORNÁ, Jarmila, ČÁP, Zdeněk, SKÁLOVÁ, Jana a kol. *Zákon o obchodních korporacích: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-1-27]. ASPI_ID KO90_2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁰⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2016, sp. zn. 29 Cdo 5036/2015, uveřejněný pod číslem 131/2017 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní.

¹⁰⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2006, sp. zn. 5 Tdo 1152/2005.

mohou být často velice odlišné, zvláště pak u akciové společnosti s velkým množstvím akcionářů. Například někteří společníci, kteří jsou odvážní investoři s diverzifikovaným portfoliem, budou požadovat rizikovější rozhodnutí od členů volených orgánů. Zatímco společníci, kteří investovali větší část svých úspor do jedné společnosti, budou požadovat konzervativnější a zdrženlivější přístup členů volených orgánů, aby o své investice nepřišli.¹⁰⁸

Je třeba mít na vědomí skutečnost, že na výsledcích obchodní korporace jsou zainteresováni i další „*stakeholderi*“ mimo společníků či akcionářů. Mohou jimi být mezi mnohými též zaměstnanci, věřitelé, zákazníci či obchodní partneři obchodní korporace.¹⁰⁹ Význam zájmu zaměstnanců na výsledcích obchodní korporace dokládá i ustanovení § 448 odst. 2 zákona o obchodních korporacích, dle něhož při více jak 500 zaměstnancích v pracovním poměru tito zaměstnanci volí jednu třetinu členů dozorčí rady.

Nejvyšší soud uvedl¹¹⁰, že mezi relevantní skutečnosti, jež představenstvo akciové společnosti¹¹¹ má, případně může při svém rozhodování zohlednit, náleží taktéž (v závislosti na konkrétních okolnostech) sociální dopady (resp. společenský význam) zvažovaného opatření. Tím může být i sociální aspekt zachování zaměstnanosti.¹¹²

Za soulad se zájmy společnosti Nejvyšší soud považuje též poskytnutí bezúročné zápůjčky obchodnímu partnerovi.¹¹³ Poskytnutí takové zápůjčky by se mohlo jevit jako porušení péče řádného hospodáře, avšak jak Nejvyšší soud uvádí, že „nelze učinit paušální závěr, podle něhož by určité jednání bylo vždy (*per se*) v rozporu s péčí řádného hospodáře,“ ale je důležité zhodnotit okolnosti daného případu. V předmětném případě bylo v zájmu společnosti předejít úpadku pro ni důležitého obchodního partnera, proto se poskytnutí bezúročné zápůjčky jeví jako obhajitelné.

3.2.5 Nezbytná loajalita

Nezbytná loajalita vychází z ustanovení § 159 odst. 1 občanského zákoníku, zároveň je zdůrazněna v ustanovení § 51 odst. 1 ve větě druhé zákona o obchodních korporacích. Její

¹⁰⁸ LASÁK, Jan. In: LASÁK, Jan, DĚDIČ, Jan, POKORNÁ, Jarmila, ČÁP, Zdeněk, SKÁLOVÁ, Jana a kol. *Zákon o obchodních korporacích: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-1-27]. ASPI_ID KO90_2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹⁰⁹ Tamtéž.

¹¹⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2021, sp. zn. 27 Cdo 761/2020.

¹¹¹ Toto lze vztáhnout na všechny členy volených orgánů obecně.

¹¹² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2021, sp. zn. 27 Cdo 761/2020-I.

¹¹³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2016, sp. zn. 29 Cdo 3235/2016.

duplicitní úprava není zákonodárcem v důvodové zprávě vysvětlena¹¹⁴, proto lze jen usuzovat, zda tím zákonodárce chtěl vyzdvihnout, že jednání člena voleného orgánu nebude nikdy v souladu s péčí řádného hospodáře, v případě, kdy bude činěno s nedostatečnou loajalitou ke společnosti. Zdůraznění nezbytné loajality v zákoně o obchodních korporacích se dle mého názoru však jeví nadbytečné¹¹⁵ vzhledem k jejímu zakotvení již v ustanovení upravující péči řádného hospodáře.

Význam povinnosti nezbytné loajality pro jednání člena voleného orgánu dokládá judikatura. Její porušení je podle Nejvyššího soudu¹¹⁶ tak hrubým a vážným porušením povinností člena voleného orgánu, že jej lze považovat za závažné porušení povinností uvedených v § 63 odst. 1 zákona o obchodních korporacích.¹¹⁷ Toto porušení jednání s nezbytnou loajalitou Nejvyšší soud vymezuje jako jednání nikoliv v zájmu obchodní korporace, ale v zájmu svém, osob blízkých či jiných osob.¹¹⁸

Podle mého názoru je požadavek nezbytné loajality obsažený v ustanovení § 51 odst. 1 zákona o obchodních korporacích nadbytečný, a to ze dvou důvodů.

1. Prvním důvodem je již výše zmíněná úprava povinnosti loajality člena voleného orgánu v § 159 odst. 1 občanského zákoníku. Už jen z textace ustanovení § 51 odst. 1 zákona o obchodních korporacích vyplývá, že „bezpečný přístav“ aplikace pravidla podnikatelského úsudku se vztahuje především na toho, kdo jedná „*pečlivě a s potřebnými znalostmi*“.¹¹⁹ Již z toho tedy lze usuzovat, že pravidlem podnikatelského úsudku nelze zbavit člena voleného orgánu za porušení povinnosti loajality.
2. Druhým důvodem je již zmíněný předpoklad jednání v obhajitelném zájmu obchodní korporace.¹²⁰ V případě, že by člen nejednal v obhajitelném zájmu obchodní korporace, nemohl by logicky nikdy jednat s nezbytnou loajalitou k této obchodní korporaci.

Z těchto důvodů by podle mého názoru dovětek „*to neplatí, pokud takovéto rozhodování nebylo učiněno s nezbytnou loajalitou*“¹²¹ mohl být ze zákona úplně vypuštěn.

¹¹⁴ VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb. o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), č. 90/2012 Dz

¹¹⁵ K tomu souhlasně i BORSÍK, Daniel. In: HURYCHOVÁ, Klára a BORSÍK, Daniel. *Corporate governance: kolektivní monografie*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-654-9. s. 94.

¹¹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2022, sp. zn. 27 Cdo 1370/2021.

¹¹⁷ V usnesení Nejvyššího soudu je „§ 65 odst. 1 ZOK“ namísto „§ 63 odst. 1 ZOK“. Nejvyšší soud v něm totiž posuzoval diskvalifikaci vztahující se k právní úpravě ZOK účinné do 31. 12. 2020, jež byla upravena v § 65 odst. 1 ZOK.

¹¹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2022, sp. zn. 27 Cdo 1370/2021.

¹¹⁹ Tyto podmínky jsou obsahem povinnosti náležité péče. Viz podkapitola 1.1.2 této diplomové práce.

¹²⁰ K tomu více v podkapitole 3.2.4.

¹²¹ § 51 odst. 1 zákona o obchodních korporacích.

3.3 Důkazní břemeno

To, že člen voleného orgánu jednal s péčí řádného hospodáře, je v případě členů volených orgánů obchodní korporace v souladu s ustanovením § 52 odst. 2 zákona o obchodních korporacích povinen dokázat právě tento člen orgánu. Bude tomu i tak v případě, kdy bude soud posuzovat, zda bude aplikovat pravidlo podnikatelského úsudku. Nejvyšší soud určil, že k přenosu důkazního břemene dochází pouze v případě prokázání, že člen voleného orgánu jednal v souladu s péčí řádného hospodáře. Nepřenáší se důkazní břemeno ohledně vzniku škody a příčinné souvislosti mezi škodou a jednáním, které vedlo k jejímu vzniku. Důkazní břemeno tak leží u osoby, jež se u soudu domáhá z titulu náhrady škody.¹²²

Přenos důkazního břemene na člena voleného orgánu bude významný zejména u předpokladu rozhodování na základě dostatečných informací.¹²³ Logicky to nemůže být nikdo jiný než tento člen, kdo by měl prokázat dostatek a kvalitu informačních zdrojů, jež vedly k jeho rozhodnutí. K tomu Lasák uvádí, že členové volených orgánů by měli klást důraz na zápisy z jednání statutárního orgánu,¹²⁴ z něhož bude dostatečně prokazatelný proces jejich rozhodování v souladu s péčí řádného hospodáře. Pro srovnání lze uvést ustanovení § 157 odst. 1 občanského zákoníku, jež dává možnost zaznamenat odchylný názor člena voleného orgánu, který přijatému rozhodnutí odporoval. Obdobně je příkladným i § 440 odst. 3 zákona o obchodních korporacích, jež stanoví, že se v zápisu jednání jmenovitě uvedou členové, kteří hlasovali proti jednotlivým rozhodnutím.

Důkazní břemeno v péči řádného hospodáře je jedním institutů, jež odlišuje české pojetí pravidla podnikatelského úsudku od amerického. Tam je pravidlo podnikatelského úsudku považováno za vyvratitelnou právní domněnku, že členové správní rady (directors) jednají s péčí řádného hospodáře.¹²⁵ Jak již bylo zmíněno v kapitole 2 v rozhodnutí „Aronson proti Lewis“, ve kterém soud stanovil, že pravidlo podnikatelského úsudku je domněnkou, že členové představenstva jednali při přijímání obchodního rozhodnutí na „*informovaném*

¹²² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2015, sp. zn. 29 Cdo 440/2013.

¹²³ Nejvyšší soud V rozsudku ze dne 26. 10. 2016, sp. zn. 29 Cdo 5036/2015 určil odvolacímu soudu, že při posuzování, jestli žalovaný jednatel jednal s péčí řádného hospodáře, nepřehlédne, že důkazní břemeno tíží žalovaného. Ten bude muset prokázat „*zda si před přijetím rozhodnutí, na jehož základě došlo k výstavbě haly, opatřil potřebné informace a zda pečlivě zvážil možné výhody i nevýhody uvažovaného rozhodnutí.*“

¹²⁴ LASÁK, Jan. In: LASÁK, Jan, DĚDÍČ, Jan, POKORNÁ, Jarmila, ČÁP, Zdeněk, SKÁLOVÁ, Jana a kol. *Zákon o obchodních korporacích: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-1-27]. ASPI_ID KO90_2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

¹²⁵ POKORNÁ, Alena. Pravidlo podnikatelského úsudku v německém právu. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2015, roč. 23, č. 2, ISSN 1210-9126, s. 84.

základě, v dobré víře a v upřímném přesvědčení, že přijaté opatření je v nejlepším zájmu společnosti“.¹²⁶ Tato domněnka bude vyvrácena pouze v případě, že žalobce prokáže, že člen statutárního orgánu jednal podvodně, ve zlé víře, či ve střetu zájmů. V Německu je stejný přístup k důkaznímu břemenu jako v Česku (k německému pojetí důkazního břemene viz podkapitola 4.2.).

3.4 Judikurní závěry

S přihlédnutím k judikatuře věnující se podnikatelským rozhodnutím vyvstává otázka, zda je vůbec potřeba zvláštní úprava pravidla podnikatelského úsudku pro členy volených orgánů obchodních korporací. Před ukotvením tohoto pravidla v zákoně o obchodních korporacích byla již ochrana podnikatelských rozhodnutí členů volených orgánů stanovena ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu¹²⁷. Znamená to, že již předtím člen voleného orgánu odpovídal pouze za řádný proces, a nikoliv jen za následně hodnocený výsledek jeho rozhodnutí a soudy přiznávali členu voleného orgánu možnost činit chyby v rámci jeho podnikatelské diskrece.

Jak vyplývá z výše zmiňované judikatury, jsme odkázáni na starou úpravu péče řádného hospodáře, tedy většina z ní vychází ještě z úpravy obchodního zákoníku. Tím pádem zatím neexistuje rozhodnutí Nejvyššího soudu, vycházející přímo z úpravy pravidla podnikatelského úsudku v § 51 odst. 1 zákona o obchodních korporacích. V těchto rozhodnutích alespoň najdeme odkaz na toto současné ustanovení,¹²⁸ nedochází však k úplnému vysvětlení obsahu tohoto ustanovení Nejvyšším soudem. Nejvyšší soud vychází především z ustálené judikatury věnující se péči řádného hospodáře obsahující prvky pravidla podnikatelského úsudku. Výběr významné ustálené judikatury je dále rozebrán v této kapitole.

Nejvyšší soud odkazuje v recentních rozhodnutích týkajících se rozhodování členů volených orgánů¹²⁹ na ustálenou judikaturu, z níž vyplývají následující závěry:

¹²⁶ Spojené státy americké. Rozhodnutí Nejvyššího soudu státu Delaware: Aronson vs. Lewis (473 A.2d 805, Del 1984).

¹²⁷ POKORNÁ, Alena. Pravidlo podnikatelského úsudku v německém právu. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2015, roč. 23, č. 2, ISSN 1210-9126, s. 84.

¹²⁸ Jako příklad lze uvést rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2019, sp. zn. 27 Cdo 90/2019. To obsahuje odkaz na ustanovení § 51 odst. 1 zákona o obchodních korporacích: „Podle § 51 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích; dále též jen „z. o. k.“), pečlivě a s potřebnými znalostmi jedná ten, kdo mohl při podnikatelském rozhodování v dobré víře rozumně předpokládat, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu obchodní korporace; to neplatí, pokud takovéto rozhodování nebylo učiněno s nezbytnou loajalitou.“

¹²⁹ Z nich lze uvést usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.08.2021, sp. zn. 27 Cdo 2292/2020, či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 12. 2021, sp. zn. 27 Cdo 1224/2021.

Člen voleného orgánu odpovídá pouze za řádný výkon funkce, nikoli za výsledek svého rozhodnutí.

Nejvyšší soud formuloval závěr, podle nějž „člen představenstva odpovídá za řádný (v souladu s požadavkem péče řádného hospodáře jsouci) výkon funkce, nikoliv za výsledek své činnosti. Jedná-li člen představenstva s péčí řádného hospodáře, není povinen hradit společnosti škodu, byť by v důsledku takového jednání vznikla“.¹³⁰ Tento závěr je podle Nejvyššího soudu uplatnitelný i na členy statutárního orgánu společnosti s ručením omezeným, tedy i na likvidátora.¹³¹ V novější judikatuře lze vyzorovat, že Nejvyšší soud již vztahuje tento závěr obecně na členy statutárních orgánů kapitálové společnosti¹³², jimiž jsou tedy jednatele společnosti s ručením omezeným, členové představenstva i členové správní rady akciové společnosti.

Nejvyšší soud tento závěr dále doplnil, že pro posuzování, zda rozhodnutí byla učiněna v souladu s péčí řádného hospodáře, „není významné, k jakým následkům taková rozhodnutí vedla (jakkoli by byly pro společnost negativní). I kdyby se očekávaný výsledek činnosti člena statutárního orgánu nedostavil, nebylo by z toho možné vyvozovat, že postupoval protiprávně. Teprve je-li zjištěno, že nevynaložil úsilí odpovídající hlediskům péče řádného hospodáře, lze zvažovat, zda je povinen společnosti nahradit újmu vzniklou v důsledku takového jednání.“¹³³

Z daných rozhodnutí lze uzavřít, že podle Nejvyššího soudu člen statutárního orgánu odpovídá za řádný výkon funkce, je-li v souladu s péčí řádného hospodáře a nebude povinen hradit škodu, vznikla-li by. Neodpovídá tudíž za výsledek svého jednání, je-li řádné.

Rozhodnutí v souladu s péčí řádného hospodáře musí být učiněno na základě dostatečných informací.

Výše mnohokrát zmiňovaný rozsudek Nejvyššího soudu¹³⁴ formuloval zejména zbavení se odpovědnosti členy volených orgánů za nesprávné – škodu způsobující – podnikatelské rozhodnutí, v případě informovaného jednání s potřebnými znalostmi. To upřesňuje, že při konkrétním rozhodování má člen voleného orgánu „využít rozumně dostupné (skutkové

¹³⁰ Rozsudek nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2363/2011, uveřejněným pod číslem 75/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. Souhlasně s tímto závěrem lze uvést mnoho rozsudků, mezi nejnovějšími například: usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 5. 2023, sp. zn. 27 Cdo 1428/2022.

¹³¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2869/2011.

¹³² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2021, sp. zn. 27 Cdo 2292/2020.

¹³³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2016, sp. zn. 29 Cdo 5036/2015.

¹³⁴ Tamtéž.

i právní) informační zdroje“. Na základě těchto informačních zdrojů má pečlivě zvážit výhody i nevýhody možných variant svého rozhodnutí.¹³⁵

Ačkoli tento závěr vychází ze staré úpravy péče řádného hospodáře, koresponduje s kritériem informovanosti stanoveným pro uplatnění pravidla podnikatelského úsudku podle § 51 odst. 1 zákona o obchodních korporacích.

Soud má hodnotit rozhodnutí z pohledu člena voleného v době, kdy bylo učiněno, nikoli podle skutečností, které vyšly najevo po jeho učinění.

V mnohokrát zmiňovaném rozsudku¹³⁶ Nejvyšší soud upřesnil, že splnění povinnosti jednat s nezbytnými znalostmi, tedy zda podnikatelské rozhodnutí bylo učiněno na základě informovaného jednání, je třeba „posuzovat z pohledu *ex ante*“. Soud by měl vzít v potaz jaké informace mohly nebo měly být členu voleného orgánu známy v době, kdy činil předmětné rozhodnutí. Nelze tedy takové rozhodnutí posuzovat hlediskem „*ex post*“, poté, co již byly známy veškeré skutečnosti po provedení tohoto rozhodnutí či jeho výsledky. V dalším rozhodnutí Nejvyšší soud doplňuje, že se při hodnocení výsledku rozhodnutí člena statutárního orgánu musí soud vyvarovat přístupu „generála po bitvě“, kdy jsou již známy veškeré důsledky tohoto rozhodnutí.¹³⁷

Soud musí hodnotit veškeré okolnosti projednávané věci.

Při hodnocení, zda určité podnikatelské rozhodnutí člena voleného orgánu bylo v souladu s péčí řádného hospodáře, musí soud zkoumat veškeré okolnosti předcházející předmětnému rozhodnutí. Nemůže tak učinit paušální závěr, že určité jednání člena voleného orgánu je vždy porušením péče řádného hospodáře.¹³⁸ Jako příklad lze uvést výše zmíněné nevymáhání pohledávky od dlužníka, jenž může být považováno za porušení péče řádného hospodáře a v jiných ospravedlnitelných případech porušením této povinnosti nebude.¹³⁹

¹³⁵ Tento přístup byl potvrzen i novější judikaturou. Například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 12. 2021, sp. zn. 27 Cdo 1224/2021, či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 5. 2023, sp. zn. 27 Cdo 1428/2022.

¹³⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2016, sp. zn. 29 Cdo 5036/2015.

¹³⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 7. 2018, sp. zn. 29 Cdo 3770/2016.

¹³⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2017, sp. zn. 29 Cdo 5279/2016.

¹³⁹ K tomu rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2011, sp. zn. 4276/2009, v němž soud stanovil: „*Pro úvahu, zda byl jednatel povinen pohledávky vymáhat, je významné (mimo jiné) i posouzení případné úspěšnosti takového postupu (jenž odvisí např. od možnosti společnosti prokázat vznik, výši i trvání uplatněné pohledávky) a reálnosti jejího (alespoň částečného) vymožení. V případě dlužníka, který zjevně není schopen své závazky splnit ani částečně, popř. v situaci, kdy společnost (aniž by takový stav způsobil sám jednatel) není s to prokázat svá tvrzení ohledně vzniku, výše a trvání pohledávky, aniž by takový stav způsobil sám jednatel, by naopak v rozporu s náležitou péčí (péčí řádného hospodáře) mohlo být - podle okolností případu - podání žaloby a vynaložení dalších nákladů na vedení soudního řízení.“*

3.5 Shrnutí kapitoly

Pravidlo podnikatelského úsudku je v České republice upraveno zákonem o obchodních korporacích. Pro jeho aplikaci je nutné splnit pět předpokladů, a to: 1. činění podnikatelského rozhodnutí, 2. v dobré víře, 3. na základě dostatečných informací, 4. v obhajitelném zájmu obchodní korporace a 5. s nezbytnou loajalitou.

Za podnikatelská rozhodnutí lze považovat činnosti spjaté především s obchodním vedením korporace. Jedná se o širokou škálu činností, jež nelze jednoznačně obecně specifikovat. Zpravidla se však nejedná o rozhodnutí, která jsou v rozporu se zákonem nebo dobrými mravy. Podnikatelským rozhodnutím se hojně věnuje judikatura Nejvyššího soudu. V judikatuře však nenalezneme odpověď na otázku, zda určité jednání lze považovat za podnikatelské rozhodnutí či nikoliv. Lze uzavřít, že z pohledu v praxi řešených případů se nejedná o spornou otázku.

Důležitým předpokladem pro aplikaci pravidla podnikatelského úsudku je jednání na základě dostatečných informací, skutkových i právních, na základě, kterých má člen voleného orgánu zvážit výhody a nevýhody svého rozhodnutí. Tento požadavek je často řešen v judikatuře, a to v souvislosti s důkazním břemenem žalovaného člena voleného orgánu, který musí prokázat, že jeho rozhodnutí bylo na základě rozumně dostupných skutkových i právních informačních zdrojů.

Zásadním zjištěním je fakt, že Nejvyšší soud ve svých rozhodnutích v podstatě nepracuje se zákonnou úpravou pravidla podnikatelského úsudku a stále vychází z ustálené judikatury formované na základě úpravy péče řádného hospodáře v obchodním zákoníku. Judikatura tak nevysvětluje zákonem formulovaná kritéria pro aplikaci pravidla podnikatelského úsudku, a proto si stále musíme vystačit pouze s právní teorií. Zda nám může posloužit k výkladu těchto kritérií judikatura německého Spolkového soudního dvora, zanalyzuji v další kapitole.

4. Pravidlo podnikatelského úsudku v německém právním řádu

Pravidlo podnikatelského úsudku se do německého práva dostalo v roce 1997, kdy se poprvé objevilo v rozsudku německého Spolkového soudního dvora známého jako „ARAG/Garmenbeck“¹⁴⁰. Spolkový soudní dvůr výslovně připustil širokou diskreční pravomoc členů představenstva při přijímání podnikatelských rozhodnutí bez hrozby odpovědnosti za chybné rozhodnutí.¹⁴¹ Zároveň přiznal i určitý prostor pro uvážení členům dozorčí rady, zda bude uplatňovat nároky na náhradu škody po členech představenstva, avšak ve velmi omezeném rozsahu.¹⁴²

V roce 2005 bylo na základě návrhů německého sdružení právníků a vládní komise pro správu a řízení společností novelou doplněno¹⁴³ do akciového zákona za větu stanovující členům představenstva povinnost vykonávat funkci s péčí řádného hospodáře v § 93 odst. 1 do věty druhé, že se za porušení povinnosti postupovat s péčí řádného hospodáře „nepovažuje, pokud se člen představenstva mohl při přijímání podnikatelského rozhodnutí důvodně domnívat, že jedná ve prospěch společnosti na základě přiměřených informací.“¹⁴⁴ Tím se Německo stalo první evropskou zemí, která toto pravidlo ze soudcovských doktrín převedla přímo do zákona.¹⁴⁵

Vzhledem k tomu, že německá zákonná úprava stanoví pravidlo podnikatelského úsudku v akciovém zákoně, a týká se tak představenstva akciové společnosti, budu se v této kapitole věnovat především úpravě vztahující se k členům představenstva akciové společnosti. Základní myšlenka diskrece v oblasti podnikatelského rozhodování by se měla vztahovat na všechna podnikatelská rozhodnutí i ostatních členů volených orgánů akciové společnosti a jiných právních forem podnikatelské činnosti i bez její přímé pozitivně právní úpravy,

¹⁴⁰ Rozsudek německého Spolkového soudního dvora ze dne 21. 4. 1997, č. j. II ZR 175/95 – „ARAG/Garmenbeck“, publikováno ve Sbírce civilních rozhodnutí Spolkové soudního dvora 135, 244.

¹⁴¹ NOVOTNÁ KRTOUŠOVÁ, Lucie. *Odpovědnost členů statutárních orgánů právnických osob*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, xiii, s 48. ISBN 978-80-7598-039-7.

¹⁴² K uvážení dozorčí rady lze poukázat i na novější rozsudek německého Spolkového soudního dvora ze dne 18. 9. 2018, sp. zn. II ZR 152/17. Podle rozsudku německého Spolkového soudního dvora ze dne 10. 7. 2018, sp. zn. II ZR 24/17, má dozorčí rada také vlastní podnikatelský manévrovací prostor, když rozhoduje o udělení souhlasu s transakcí, kde má možnost podnikatelského uvážení jako představenstvo.

¹⁴³ Německo. Článek 1 odst. 1 Zákona o integritě podniků a modernizaci práva na odvolání (V originále: Gesetz zur Unternehmensintegrität und Modernisierung des Anfechtungsrechts [UMAG]).

¹⁴⁴ V originále: „Eine Pflichtverletzung liegt nicht vor, wenn das Vorstandsmitglied bei einer unternehmerischen Entscheidung vernünftigerweise annehmen durfte, auf der Grundlage angemessener Information zum Wohle der Gesellschaft zu handeln.“

¹⁴⁵ SEENACHERRY, Melissa. LIABILITY OF COMPANY DIRECTORS: THE BUSINESS JUDGMENT RULE AS DEVELOPED IN THE US AND ADOPTED BY GERMANY COMPARED TO THE NETHERLANDS' APPROACH. Online. *Amsterdam law forum*. 2020, roč. 12, č. 1, s. 75. ISSN 1876-8156. Dostupné z: <https://doi.org/10.37974/ALF.345>. [cit. 2023-12-10].

jak uvádí zákonodárce v důvodové zprávě.¹⁴⁶ Dále uvádí, že právě úprava pravidla podnikatelského úsudku v § 93 odst. 1 věty druhé akciového zákona a s ní související literatura a judikatura mohou sloužit jako východisko a zároveň spojovací prvek pro další právní vývoj ve využití tohoto pravidla nejen v případě představenstva akciové společnosti.

Judikaturou bylo pravidlo podnikatelského úsudku rozšířeno i na jednatele společnosti s ručením omezeným již v roce 2002.¹⁴⁷ Je aplikovatelné také na členy statutárních orgánů komanditní společnosti, a to odkazem na akciový zákon a pro družstva je upraveno přímo v zákoně.¹⁴⁸ Tato práce se však kvůli přehlednosti a z důvodu jednodušší komparace s českým přístupem k pravidlu podnikatelského úsudku zaměřuje pouze na členy představenstva akciové společnosti a jednatele společnosti s ručením omezeným.

4.1 Předpoklady aplikace pravidla podnikatelského úsudku

Podobně jako v české právní úpravě se pravidlo podnikatelského úsudku v Německu skládá z pěti základních předpokladů, které je nutné naplnit, aby byli členové představenstva tímto pravidlem chráněni před odpovědností za škodu způsobenou společností. Jsou jimi:

1. jednání musí být podnikatelským rozhodnutím (Unternehmerische Entscheidung),
2. činěné v dobré víře (Gutgläubigkeit),
3. bez vlastních zájmů a cizích vlivů (Handeln ohne Sonderinteressen und sachfremde Einflüsse),
4. ve prospěch společnosti (Handeln zum Wohle der Gesellschaft), a
5. na základě přiměřených informací (Handeln auf der Grundlage angemessener Information).¹⁴⁹

Tyto předpoklady vyplývají z důvodové zprávy,¹⁵⁰ zatímco zákon výslovně zmiňuje pouze podnikatelské rozhodnutí činěné ve prospěch společnosti na základě přiměřených informací.¹⁵¹

¹⁴⁶ Německo. DEUTSCHER BUNDESTAG. Entwurf eines Gesetzes zur Unternehmensintegrität und Modernisierung des Anfechtungsrechts (UMAG). 2005, Drucksache 15/5092, s. 12.

¹⁴⁷ Rozsudek Spolkového soudního dvora ze dne 4. 11. 2002, sp. zn. II ZR 224/00. Souhlasně například novější usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 26. 11. 2015, sp. zn. 3 StR 17/15, či usnesení Spolkového soudního dvora ze dne 17. 12. 2020, sp. zn. 3 StR 403/19.

¹⁴⁸ LUTTER, Marcus. In: NOVOTNÁ KRTOUŠOVÁ, Lucie. *Odpovědnost členů statutárních orgánů právnických osob*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, xiii, 169. ISBN 978-80-7598-039-7. s. 63.

¹⁴⁹ Německo. DEUTSCHER BUNDESTAG. Entwurf eines Gesetzes zur Unternehmensintegrität und Modernisierung des Anfechtungsrechts (UMAG). 2005, Drucksache 15/5092, s. 11.

¹⁵⁰ Tamtéž.

¹⁵¹ Německo. Ustanovení § 93 odst. 1 věta druhá akciového zákona.

4.1.1 Podnikatelská rozhodnutí

Jak uvádí důvodová zpráva k UMAG, na právní jednání nebo opomenutí bez vědomého podnikatelského rozhodnutí se ustanovení o pravidlu podnikatelského úsudku nevztahuje.¹⁵² Z toho vyplývá, aby se pravidlo aplikovalo, musí si být člen představenstva (člen voleného orgánu) vědom, že činí rozhodnutí v souvislosti s podnikáním společnosti.

Dále zákonodárce v důvodové zprávě vymezuje, co podnikatelským rozhodnutím myslí. Uvádí, že se tato rozhodnutí vyznačují prognózami a odhady směřujícími do budoucna. Od dodržování povinností stanovených smluvně či vyplývajících ze zákona je odlišuje právě možnost volné úvahy, jak postupovat v řešení určité otázky.¹⁵³

Z judikatury německého Spolkového soudního dvora vyplývá, že podnikatelským rozhodnutím může být například investice do nových technologií,¹⁵⁴ rozšíření pobočky o nové zaměstnance a větší prostory¹⁵⁵, refinancování úvěrů¹⁵⁶, finanční transakce¹⁵⁷, rozhodnutí o rekonstrukci nemovitosti¹⁵⁸. Spolkový soudní dvůr přiznal také široký manévrovací prostor podnikatelským rozhodnutím, u nichž není možné přesně určit jejich ekonomický přínos (reklama, zlepšení společenského přijetí), jimiž jsou například dary poskytované na podporu umění, vědy, sociální péče a sportu.¹⁵⁹

Klein uvádí, že přesnější je negativní vymezení toho, co podnikatelské rozhodnutí není, odlišením od jiných forem rozhodnutí. Obecně se uznává, že podnikatelské rozhodnutí stojí v protikladu k takzvanému „právně vázanému rozhodnutí“. V případě právně vázaného rozhodnutí považuje zákon za přípustné pouze jediné správné rozhodnutí, kdy půjde například o rozhodnutí, zda přijmout úplatek nebo učinit podvod. Pro taková rozhodnutí neexistuje žádná alternativa, není zde od začátku žádný prostor pro podnikatelské uvážení, protože u uvedeného úplatku nebo podvodu nelze rozhodnout jinak než že jej nelze učinit. V protikladu jsou pak taková rozhodnutí, u kterých jsou vždy myslitelné velmi odlišné

¹⁵² Německo. DEUTSCHER BUNDESTAG. Entwurf eines Gesetzes zur Unternehmensintegrität und Modernisierung des Anfechtungsrechts (UMAG). 2005, Drucksache 15/5092, s. 11.

¹⁵³ Tamtéž.

¹⁵⁴ K tomu Rozsudek německého Spolkového soudního dvora ze dne 03.03.2008, sp. zn. II ZR 124/06. V daném případě soudní dvůr rozhodl, že rozhodnutí představenstva nezakládá odpovědnost za porušení péče řádného hospodáře, když rozhodlo pořídit za „přemrštěné“ náklady licence UMTS. Tato technologie byla v době přijímání rozhodnutí považována za "vrcholný bod pro možnosti růstu celého odvětví". Investice do technologie UMTS tak byla v diskreci podnikatelského uvážení představenstva.

¹⁵⁵ Rozsudek německého Spolkového soudního dvora ze dne 22. 2. 2011, sp. zn. 40 O 52/07.

¹⁵⁶ Usnesení německého Spolkového soudního dvora ze dne 14. 7. 2008, sp. zn. II ZR 202/07.

¹⁵⁷ Rozsudek německého Spolkového soudního dvora ze dne 12. 10. 2016, sp. zn. 5 StR 134/15.

¹⁵⁸ Rozsudek německého Spolkového soudního dvora ze dne 10. 7. 2018, sp. zn. II ZR 24/17.

¹⁵⁹ Rozsudek německého Spolkového soudního dvora ze dne 18. 5. 2021, sp. zn. 1 StR 144/20. Shodně rozsudek německého Spolkového soudního dvora ze dne 6. 12. 2001, sp. zn. 1 StR 215/01.

výsledky.¹⁶⁰ K tomu uvádí Landwehrmann, že prostor pro podnikatelská rozhodnutí je možný pouze v případech, kdy lze rozhodnout, jak jednat více způsoby, z nichž alespoň ve dvou případech jde o jednání po právu.¹⁶¹

Z judikatury se dozvíme též, že pravidlo podnikatelského úsudku, tedy ustanovení § 93 odst. 1 věty druhé akciového zákona, se aplikuje i na podnikatelská rozhodnutí představenstva řídicí společnosti v rámci faktického koncernu. Při takovém rozhodnutí nebude představenstvo řídicí společnosti odpovědné za porušení péče řádného hospodáře právě v případě, kdy budou naplněny znaky pravidla podnikatelského úsudku.¹⁶² Zde si myslím, že bude důležitý důraz právě na kritérium prospěchu společnosti, a tedy celého koncernu.

4.1.2 Dobrá víra

Přijímání podnikatelských rozhodnutí v dobré víře, že jsou ve prospěch společnosti na základě dostatečných informací, nevyplývá přímo z ustanovení § 93 odst. 1 věty druhé akciového zákona. Zákonodárce ji uvádí jako jeden z pěti základních znaků v důvodové zprávě k UMAG.¹⁶³ Z důvodu, že se pravidlo podnikatelského úsudku ve většině případů neaplikuje kvůli nedodržení ostatních předpokladů, slouží požadavek dobré víry spíše jako „záchranná brzda“.¹⁶⁴

4.1.3 Jednání bez vlastních zájmů a cizích vlivů

Jednání bez vlastních zájmů a cizích vlivů nevyplývá přímo ze zákonného ustanovení § 93 odst. 1 věty druhé akciového zákona, ale jak bylo řečeno výše, zmínil jej zákonodárce v důvodové zprávě k návrhu zákona UMAG jako jeden z předpokladů pro aplikaci pravidla

¹⁶⁰ KLEIN, Karen. Die business judgment rule im deutschen aktienrecht. *Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2019, s. 118.

¹⁶¹ POKORNÁ, Alena. Pravidlo podnikatelského úsudku v německém právu. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2015, roč. 23, č. 2. ISSN 1210-9126. s. 86. která cituje: LANDWEHRMANN, Friedrich. Komentář k § 93 AktG. In HEIDEL, Thomas (eds.). *Aktienrecht und Kapitalmarktrecht*. 3. vydání. Baden-Baden: Nomos, 2011, s. 526.

¹⁶² Rozsudek německého Spolkového soudního dvora ze dne 3. 3. 2008, sp. zn. II ZR 124/06, či recentní rozsudek Vrchního zemského soudu v Düsseldorfu ze dne 16. 12. 2021, sp. zn. 6 U 87/20.

¹⁶³ Německo. DEUTSCHER BUNDESTAG. Entwurf eines Gesetzes zur Unternehmensintegrität und Modernisierung des Anfechtungsrechts (UMAG). 2005, Drucksache 15/5092, s. 11.

¹⁶⁴ FLEISCHER. In: KLEIN, Karen. Die business judgment rule im deutschen aktienrecht. *Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2019, s. 122.

podnikatelského úsudku. Osvobození se od cizích vlivů a zvláštních zájmů nemusí být podle zákonodárce v textu zákona výslovně zmíněno, neboť je formulováno implicitně, že je zpravidla možné předpokládat, že jedná ve prospěch společnosti pouze ten, kdo si je vědom, že je při svém rozhodování od takových vlivů osvobozen.¹⁶⁵

Zákonodárce dále v důvodové zprávě uvádí, že rozhodnutí nesmí být nijak ovlivněno střetem zájmů, tedy žádnými vnějšími vlivy ani přímým vlastním zájmem. Člen představenstva musí zastávat funkci „nestranně a nezávisle“. Vnějšími vlivy je zde myšlen jakýkoliv zájem odlišný od zájmu společnosti, kde uvádí zákonodárce zájmy osob blízkých či spřízněných společností s členem voleného orgánu. Jednání ve vlastní prospěch členem voleného orgánu je však považováno za legitimní do té míry, do jaké se tento prospěch pouze nepřímou odvozuje od prospěchu společnosti. Konkrétní případ však může být výjimečně posuzován jinak, pokud člen představenstva střet zájmů předem oznámil¹⁶⁶, kdy se poté předpokládá jednat ve prospěch zájmu společnosti i přes střet zájmu jeví jako rozumný a pochopitelný.¹⁶⁷

4.1.4 Jednání ve prospěch společnosti (jednání v zájmu společnosti)

V důvodové zprávě zákonodárce uvádí, že jednání je potřeba chápat *largo sensu* (v širším smyslu), protože zde není myšleno pouze dané podnikatelské rozhodnutí, ale i jeho následná realizace a to, ať už se jedná o jednání v právní smyslu, či o pouhý faktický úkon.¹⁶⁸

Pro německé představenstvo je typické, že nesmí jednat v zájmu akcionářů, ale ve prospěch společnosti, tedy všech jejích stakeholderů¹⁶⁹ obdobně jako je tomu v české

¹⁶⁵ Německo. DEUTSCHER BUNDESTAG. Entwurf eines Gesetzes zur Unternehmensintegrität und Modernisierung des Anfechtungsrechts (UMAG). 2005, Drucksache 15/5092, s. 11.

¹⁶⁶ V českém právním řádu, je tato situace upravena přímo zákonem a to v § 54 zákona o obchodních korporacích, podle kterého dozví-li se člen voleného orgánu, že může při výkonu jeho funkce dojít ke střetu zájmů se zájmem obchodní korporace, informuje o tom orgán, jehož je členem, či kontrolní orgán nebo nejvyšší orgán. Informování o této skutečnosti nezbavuje člena voleného orgánu jednat v zájmu obchodní korporace.

¹⁶⁷ Německo. DEUTSCHER BUNDESTAG. Entwurf eines Gesetzes zur Unternehmensintegrität und Modernisierung des Anfechtungsrechts (UMAG). 2005, Drucksache 15/5092, s. 11.

¹⁶⁸ Tamtéž.

¹⁶⁹ SEENACHERRY, Melissa. LIABILITY OF COMPANY DIRECTORS: THE BUSINESS JUDGMENT RULE AS DEVELOPED IN THE US AND ADOPTED BY GERMANY COMPARED TO THE NETHERLANDS' APPROACH. Online. *Amsterdam law forum*. 2020, roč. 12, č. 1, s. 75. ISSN 1876-8156. Dostupné z: <https://doi.org/10.37974/ALF.345>. [cit. 2023-12-10], s.13.

právní úpravě¹⁷⁰. Důležitý je tedy i zájem zaměstnanců společnosti, nebo dokonce veřejné blaho.¹⁷¹

Za jednání ve prospěch společnosti se každopádně považuje takové jednání, které „slouží k posílení dlouhodobého zisku a konkurenceschopnosti společnosti a jejích výrobků nebo služeb“.¹⁷² Není zde myšlen pouze prospěch samotné společnosti jejíhož orgánu je členem, ale tento předpoklad v sobě zahrnuje i prospěch jejích dceřiných společností a celé skupiny jako celku.¹⁷³ Nemá se posuzovat zda nastal skutečný prospěch společnosti po provedení rozhodnutí člena představenstva, ale zda tento člen v dobré víře rozumně předpokládal, že ve prospěch společnosti jedná.¹⁷⁴ To potvrdil i Spolkový soudní dvůr, jenž ve svém rozsudku¹⁷⁵ stanovil, že jedná-li představenstvo v obhajitelném zájmu společnosti a na základě přiměřených informací, nejedná se o porušení povinnosti péče řádného hospodáře ani v případě, kdy společnosti vznikne škoda. Představenstvo tak může učinit například v době rozhodnutí ekonomicky nevýhodnou transakci, kterou může sledovat dlouhodobý prospěch společnosti.

4.1.5 Jednání na základě přiměřených informací

Přiměřenými informacemi zákonodárce zohledňuje fakt, že podnikatelské rozhodnutí nemůže být legalizováno či objektivizováno, je často totiž založeno na instinktu, zkušenostech, představivosti a schopnosti odhadnout budoucí vývoj, či citu pro změny na trzích a reakce zákazníků, obchodních partnerů, či konkurentů. Při těchto mnoha proměnných nelze vycházet ze zcela objektivních informací. Zákonodárce však nechce brát členům představenstva odvalu k činění odvážných rozhodnutí. Na druhé straně však ani nechce, aby se rozhodovali nerozvážně či lehkomyšlně na úkor investorů a zaměstnanců.¹⁷⁶

¹⁷⁰ K tomu více podkapitola 2.2.4.

¹⁷¹ Rozsudek německého Spolkového soudního dvora ze dne 10. 7. 2018, sp. zn. II ZR 24/17. V tomto případě byl veřejným blahem zájem obce na rekonstrukci památkově chráněné budovy, kdy jediným akcionářem společnosti byla právě tato obec.

¹⁷² Německo. DEUTSCHER BUNDESTAG. Entwurf eines Gesetzes zur Unternehmensintegrität und Modernisierung des Anfechtungsrechts (UMAG). 2005, Drucksache 15/5092, s. 11.

¹⁷³ Tamtéž.

¹⁷⁴ Tamtéž.

¹⁷⁵ Rozsudek německého Spolkového soudního dvora ze dne 10. 7. 2018, sp. zn. II ZR 24/17.

¹⁷⁶ Německo. DEUTSCHER BUNDESTAG. Entwurf eines Gesetzes zur Unternehmensintegrität und Modernisierung des Anfechtungsrechts (UMAG). 2005, Drucksache 15/5092, s. 11.

Že zákonodárce požaduje přiměřené informace a nikoli „dokonalé“ zdůvodňuje tím, že tímto odráží skutečnost, že podnikatelská rozhodnutí často vznikají pod velkým časovým tlakem, jenž nemusí být způsoben členem představenstva a je obtížné či téměř nemožné pro toto rozhodnutí udělat podrobnou komplexní přípravu. Dostupné informace mohou být zabarveny též obchodními trendy či náladami na trhu a člen představenstva chovající se anticyklicky a dělající neočekávaná rozhodnutí může být úspěšný. Jde tedy o takové informace, které člen představenstva na základě vlastního uvážení považuje za vhodné pro své rozhodnutí. Tyto informace by se však také měly ve stěžejních bodech střetávat s principy podnikání, jako je ziskovost, hodnocení rizik, financování apod.¹⁷⁷

Množství či kvalita informací, které je členem představenstva pro rozhodnutí potřeba získat, by mělo odpovídat důležitosti daného konkrétního rozhodnutí.¹⁷⁸ Zákonodárce uvádí, že zákonná úprava pravidla podnikatelského úsudku v žádném případě necílí na přílišnou formální úpravu obstarávání informací, jako je rutinní získávání odborných posudků či externích analýz trhu, ale vždy záleží na potřebách a vlastních možnostech společnosti.¹⁷⁹ Z důvodové zprávy tak vyplývá, že vždy bude důležité individuální posouzení daného případu, zda použité informace byly dostatečné.

V rozsudku německého Spolkového soudního dvora „ARAG/Garmenbeck“, z něhož zákonodárce vychází, byl zastáván přístup, že chráněno je „*podnikatelské jednání založené na pečlivém stanovení podkladů pro rozhodování*“.¹⁸⁰ Později však došlo v judikatuře k zpřísnění tohoto přístupu.¹⁸¹ Spolkový soudní dvůr judikaturu doplnil tím, že jednatel „*musí vyčerpávat všechny dostupné zdroje informací skutkové a právní povahy v konkrétní rozhodovací situaci a na tomto základě pečlivě posoudit výhody a nevýhody existujících možností jednání a zohlednit rozpoznatelná rizika*“.¹⁸² Tento zpřísnující přístup byl v odborné literatuře a praxi kritizován a odmítán jako příliš „dalekosáhlý“¹⁸³ či přísný.¹⁸⁴ Podle

¹⁷⁷ Německo. DEUTSCHER BUNDESTAG. Entwurf eines Gesetzes zur Unternehmensintegrität und Modernisierung des Anfechtungsrechts (UMAG). 2005, Drucksache 15/5092, s. 11.

¹⁷⁸ Rozsudek německého Spolkového soudního dvora ze dne 12. 10. 2016, sp. zn. 5 StR 134/15.

¹⁷⁹ Německo. DEUTSCHER BUNDESTAG. Entwurf eines Gesetzes zur Unternehmensintegrität und Modernisierung des Anfechtungsrechts (UMAG). 2005, Drucksache 15/5092, s. 11.

¹⁸⁰ Rozsudek německého Spolkového soudního dvora ze dne 21. 4. 1997, sp. zn. II ZR 175/95 - "ARAG/Garmenbeck", publikováno ve Sbírce civilních rozhodnutí Spolkového soudního dvora 135, 244, marginální č. 22.

¹⁸¹ KLEIN, Karen. Die business judgment rule im deutschen aktienrecht. *Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2019, s. 120.

¹⁸² Usnesení německého Spolkového soudního dvora ze dne 14. 7. 2008, sp. zn. II ZR 202/07, odst. 11. K tomu též novější rozsudek Spolkového soudního dvora ze dne 18. 6. 2013, sp. zn. II ZR 86/11, odst. 30.

¹⁸³ KLEIN, Karen. Die business judgment rule im deutschen aktienrecht. *Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2019, s. 120.

¹⁸⁴ FLEISCHER, KOCH. In: NOVOTNÁ KRTOUŠOVÁ, Lucie. *Odpovědnost členů statutárních orgánů právnických osob*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, xiii, 169, ISBN 978-80-7598-039-7, s. 57. nebo WAGNER,

Krtoušové Novotné se tímto postupem Spolkový soudní dvůr „*vlomil do pouhé kontroly postupu lege artis hodnotícími kritérii správnosti a nesprávnosti daného rozhodnutí*“, což je podle ní v rozporu se samotnou podstatou pravidla podnikatelského úsudku.¹⁸⁵ S těmito názory se ztotožňují, protože podle mého názoru tím ztrácí člen voleného orgánu jistotu „bezpečného přístavu“, když si nebude moci být jistý, zda při rozhodnutí vyčerpá veškeré dostupné informační zdroje.

Vrchní zemský soud v Düsseldorfu¹⁸⁶ stanovil, že při získávání informací se člen představenstva při rozhodování nemůže spoléhat pouze na informace třetích stran, ale je povinen vytvářet si vlastní zdroje informací v rámci společnosti, sledovat jejich fungování a využívat je. Spolkový soudní dvůr v rozsudku ve věci „Ision“¹⁸⁷ uvádí, že člen představenstva v případě pochybností „*musí pečlivě prozkoumat právní situaci, v případě potřeby si opatřit právní radu a pečlivě dodržovat judikaturu nejvyšších soudů.*“ Podle soudního dvora je to člen představenstva, kdo nese riziko nesprávného právního posouzení.¹⁸⁸ V případě, kdy nemá dostatečné znalosti na právní posouzení, musí člen představenstva požádat nezávislého odborníka znalého v právu. Nestačí však, aby představenstvo vzneslo pouhý dotaz, ale musí tomuto odborníkovi poskytnout komplexní popis poměrů ve společnosti a zpřístupnit veškeré potřebné dokumenty a konečně také poskytnuté právní informace pečlivě překontrolovat.¹⁸⁹

V novější judikatuře německého Spolkového soudního dvora¹⁹⁰ můžeme vidět jisté zmírnění přísné povinnosti získávání informací pro rozhodnutí. Pro naplnění povinnosti vyčerpání dostupných zdrojů považuje soudní dvůr za dostačující, aby si představenstvo „*opatřilo "přiměřený" skutkový základ s přihlédnutím k časovému faktoru a zvažilo náklady a přínosy získání dalších informací*“. Bude tak záležet na konkrétní situaci. U důležitějších rozhodnutí může být zákonem vyžadován širší rozsah informací potřebný pro rozhodnutí. Dodává, že důležité je, že člen představenstva mohl rozumně předpokládat, že informace na jejichž základě rozhodl byly vhodné a dostatečné.

Gerhard. Officers' and Directors' Liability Under German Law — A Potemkin Village. Online. *Theoretical inquiries in law*. 2015, roč. 16, č. 1, s. 69-106, ISSN 1565-1509. Dostupné z: <https://doi.org/10.1515/til-2015-005>. [cit. 2023-12-10]. s. 75.

¹⁸⁵ NOVOTNÁ KRTOUŠOVÁ, Lucie. *Odpovědnost členů statutárních orgánů právnických osob*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, xiii, 169. ISBN 978-80-7598-039-7, s. 57.

¹⁸⁶ Usnesení německého Vrchního zemského soudu v Düsseldorfu ze dne 9. 12. 2009, sp. zn. I-6 W 45/09.

¹⁸⁷ Rozsudek německého Spolkového soudního dvora ze dne 20. 9. 2011, sp. zn. II ZR 234/09.

¹⁸⁸ K tomu také usnesení německého Spolkového soudního dvora ze dne 29. 6. 2010, sp. zn. XI ZR 308/09. Podle něj jedná zaviněně člen představenstva, který rozhodne odlišně, než jak by rozhodl soud, pokud je takové rozhodnutí pravděpodobné. Vyplývá z toho, že člen představenstva by měl právní posouzení činit s ohledem na judikaturu.

¹⁸⁹ Rozsudek německého Spolkového soudního dvora ze dne 20. 9. 2011, sp. zn. II ZR 234/09.

¹⁹⁰ Rozsudek německého Spolkového soudního dvora ze dne 12. 10. 2016, sp. zn. 5 StR 134/15.

4.2 Důkazní břemeno

Důkazní břemeno o tom, že člen představenstva splnil kritéria pro aplikaci pravidla podnikatelského úsudku, nese právě tento člen. Zákodárce tak uvádí v důvodové zprávě, že vzhledem k tomu, že je pravidlo podnikatelského úsudku bráno jako osvobození od odpovědnosti formulované § 93 odst. 1 věty první akciového zákona a jedná se tak o určitou výjimku z odpovědnosti při porušení péče řádného hospodáře, je na členu představenstva, aby unesl důkazní břemeno o tom, že by se tato výjimka na něj měla vztahovat.¹⁹¹ K důkaznímu břemenu se stejně staví v judikatuře i německý Spolkový soudní dvůr, a to ve vztahu k rozhodování na zajištění dostatečných informací a jejich pečlivém posouzení.¹⁹²

4.3 Judikaturní závěry

Nejvýznamnějším rozhodnutím týkajícím se pravidla podnikatelského úsudku je nepochybně rozsudek německého Spolkového soudního dvora ve věci "ARAG/Garmenbeck".¹⁹³ Spolkový soudní dvůr v tomto rozsudku mimo jiné stanovil:

Soudy nemají přezkoumávat rozhodnutí členů volených orgánů, pokud jde o podnikatelské uvážení, tedy o řízení společnosti představenstvem. Správa a řízení společnosti vyžaduje neustálé rozhodování, při kterém je představenstvo vystaveno riziku podnikatelského neúspěchu. Pokud se takové rozhodnutí později ukáže jako chybné i přes důkladnou přípravu podkladů a pečlivou analýzu rizik, musí mít představenstvo jistotu, že nebude odpovědné za škodu, ale v nejlepším případě bude pouze odvoláno nebo nebude znovu jmenováno. V této oblasti se tedy uplatňuje princip svobody podnikatelského uvážení, který je chráněn proti soudnímu přezkumu. Také dozorčí rada může uplatnit volnost podnikatelského uvážení, pokud se podílí na podnikatelských rozhodnutích. Situace se však mění, pokud je představenstvo žalováno z důvodu, že poškodilo společnost jednáním, které je zakázáno, protože je takové jednání v rozporu se zákonem a stanovami. Dozorčí rada se nemůže odvolávat na svobodné uvážení, když jako kontrolní orgán musí rozhodnout o povinnosti

¹⁹¹ Německo DEUTSCHER BUNDESTAG. Entwurf eines Gesetzes zur Unternehmensintegrität und Modernisierung des Anfechtungsrechts (UMAG). 2005, Drucksache 15/5092, s. 12.

¹⁹² Usnesení německého Spolkového soudního dvora ze dne 14. 7. 2008, sp. zn. II ZR 202/07 nebo rozsudek německého Spolkového soudního dvora ze dne 22. 2. 2011, sp. zn. 40 O 52/07.

¹⁹³ Rozsudek německého Spolkového soudního dvora ze dne 21. 4. 1997, sp. zn. II ZR 175/95.

představenstva nahradit škodu, již způsobilo svým protiprávním jednáním. Dozorčí rada má zajistit, aby představenstvo splnilo svou povinnost stanovenou zákonem k náhradě škody podle § 93 akciového zákona. V případě, že představenstvo tak neučiní dobrovolně, je povinna na něj podat žalobu. Dozorčí rada může od žaloby upustit pouze ve výjimečných případech, a to pokud to vyžaduje zájem společnosti. To však lze zvážit pouze tehdy, pokud okolnosti svědčící ve prospěch nepodání žaloby proti vedení a ponechání společnosti bez náhrady škody mají alespoň přibližně stejnou váhu jako zájem společnosti na náhradě škody, která jí vznikla. Pouze při této úvaze, při níž dozorčí rada obecně nesmí zohlednit jiná hlediska než zájmy společnosti, má jistý, avšak omezený, prostor pro uvážení.¹⁹⁴

Tímto rozsudkem bylo formulováno pravidlo podnikatelského úsudku v německé jurisdikci a vychází z něj početná novější judikatura v této oblasti.¹⁹⁵ Zákonodárce se na toto rozhodnutí dvakrát odkazuje v důvodové zprávě při uzákonění tohoto pravidla do akciového zákona.¹⁹⁶

Důležitým rozhodnutím je též usnesení Spolkového soudního dvora, jež nastavilo současně vyžadovaný relativně přísný požadavek informovaného jednání. Spolkový soudní dvůr v něm stanovil, že udělení prostoru pro podnikatelské uvážení je možné pouze v případě, kdy „*musí jednatel vyčerpát všechny dostupné zdroje faktických a právních informací a na jejich základě pečlivě posoudí výhody a nevýhody existujících možností jednání a zohlednit rozpoznatelná rizika*“.¹⁹⁷ Je však důležité dodat, že toto vyčerpání má být s ohledem na časové možnosti člena voleného orgánu, včetně nákladů a přínosů získávání dalších informačních zdrojů.¹⁹⁸

Dalším rozsudkem Spolkový soudní dvůr určil, že v některých případech může být v rámci podnikatelského uvážení chráněno před odpovědností rozhodnutí člena voleného orgánu o učinění transakce, která nemá pro společnost přímou ekonomickou výhodu. Proto tedy skutečnost, že předmětná transakce způsobí společnosti ztráty, nemusí vést ke vzniku škody v případech, kdy by bez provedení transakce vznikly společnosti ještě vyšší ztráty.¹⁹⁹

¹⁹⁴ Německo. Tisková zpráva k rozsudku německého Spolkového soudního dvora ze dne 21. 4. 1997, sp. zn. II ZR 175/95.

¹⁹⁵ Jako příklad lze uvést rozsudek německého Spolkového soudního dvora ze dne 12. 10. 2016, sp. zn. 5 StR 134/15 nebo rozsudek německého Spolkového soudního dvora ze dne 18. 5. 2021, sp. zn. 1 StR 144/20.

¹⁹⁶ Německo. DEUTSCHER BUNDESTAG. Entwurf eines Gesetzes zur Unternehmensintegrität und Modernisierung des Anfechtungsrechts (UMAG). 2005, Drucksache 15/5092, s. 11.

¹⁹⁷ Usnesení německého Spolkového soudního dvora ze dne 14. 6. 2008, sp. zn. II ZR 202/07.

¹⁹⁸ Rozsudek německého Spolkového soudního dvora ze dne 10. 2. 2022, sp. zn. 3 StR 329/21.

¹⁹⁹ Rozsudek německého Spolkového soudního dvora ze dne 10. 7. 2018, sp. zn. II ZR 24/17.

4.4 Shrnutí kapitoly

Pravidlo podnikatelského úsudku bylo ve vztahu k členům volených orgánů v Německu nejdříve dovozováno judikaturou Spolkového soudního dvora. Později bylo novelou zakotveno přímo do zákona o akciových společnostech.

Pro jeho aplikaci je třeba splnit pět předpokladů, a to:

1. musí se jednat o podnikatelského rozhodnutí,
2. v dobré víře,
3. jednáním bez vlastních zájmů a cizích vlivů,
4. jednáním ve prospěch společnosti a
5. jednáním na základě přiměřených informací.

Rozhodovací praxe Spolkového soudního dvora se věnuje hlavně kritériu přiměřených informací, jež později doplnila tak, že člen voleného orgánu je povinen vyčerpat veškeré dostupné skutkové i právní zdroje, na základě, kterých má učinit své rozhodnutí. Tento přístup byl kritizován v odborné literatuře jako příliš přísný či jdoucí proti samotné podstatě pravidla podnikatelského úsudku coby institutu chránícího před odpovědností členů volených orgánů za chybná rozhodnutí. V novější judikatuře německý Spolkový soudní dvůr stanovil, že dostatečnost informačních zdrojů pro rozhodnutí se posuzuje podle toho, jak dostatečně se mohou jevit členu představenstva v době, kdy činí své rozhodnutí.

5. Komparace pravidla podnikatelského úsudku v Česku a Německu

Pravidlo podnikatelského úsudku je jak v českém, tak i německém právním řádu upraveno zákonem. Věnuje se mu také judikatura nejvyšších soudů. Vzhledem k tomu, že toto pravidlo bylo v Německu „projudikováno“ a přijato do zákona mnohem dříve, vychází německá judikatura v tomto ohledu přímo z pravidla podnikatelského úsudku. V české judikatuře jsou naopak ve značném množství aplikovány principy tohoto pravidla, a to bez přímého odkazu na jeho zákonné ustanovení.

Český i německý přístup k pravidlu podnikatelského úsudku či k podnikatelskému rozhodování obecně je dosti podobný a skládá se v obou zákonných úpravách z pěti základních předpokladů zmiňovaných výše. V českém zákoně o obchodních korporacích je taxativně vyčteno všech pět, zatímco v německém akciovém zákoně není výslovně zmíněna loajalita a dobrá víra.²⁰⁰ Podobnost právních úprav i judikatury obou zemí je zapříčiněna inspirací českého zákonodárce²⁰¹ i soudci Nejvyššího soudu²⁰² v německém přístupu k pravidlu podnikatelského úsudku.²⁰³

Vzhledem k tomu, že valná většina rozhodnutí souvisejících s pravidlem podnikatelského úsudku (ať už výslovně, či nepřímo aplikující jeho principy) se týká členů představenstva akciové společnosti a jednatelů společnosti s ručením omezeným, budu v této kapitole srovnávat rozhodnutí týkající se právě nich.

Pro aplikaci pravidla podnikatelského úsudku platí stejně v české i německé jurisdikci splnění základních pěti předpokladů, které, i když jsou odlišně nazvané, představují ve výsledku totožná kritéria. V Česku tyto předpoklady vyplývají přímo z úpravy v zákoně o obchodních korporacích, zatímco v německém akciovém zákoně nejsou všechny výslovně vyjmenovány. Přesto je německý zákonodárce zmiňuje v důvodové zprávě k zákonu, jímž bylo zakotveno pravidlo podnikatelského úsudku.

²⁰⁰ Tyto předpoklady pak zmiňuje zákonodárce v důvodové zprávě. Německo. DEUTSCHER BUNDESTAG. Entwurf eines Gesetzes zur Unternehmensintegrität und Modernisierung des Anfechtungsrechts (UMAG). 2005, Drucksache 15/5092.

²⁰¹ Zákonodárce zmiňuje, že obdobně je pravidlo podnikatelského úsudku upraveno v Německu. In: Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb. o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), č. 90/2012 Dz.

²⁰² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2016, sp. zn. 29 Cdo 5036/2015.

²⁰³ Nejvyšší soud odkázal ve zmiňovaném rozsudku na usnesení německého Spolkového soudního dvora ze dne 14. 7. 2008, sp. zn. II ZR 202/07, odst. 11, či rozsudek německého Spolkového soudního dvora ze dne 18. 6. 2013, sp. zn. II ZR 86/11, odst. 30.

5.1 Podnikatelská rozhodnutí

Základem pro uplatnění pravidla podnikatelského úsudku je vždy přítomnost podnikatelského rozhodnutí. Jsou to právě podnikatelská rozhodnutí, na něž se toto pravidlo vztahuje. Srovnáme-li dostupnou judikaturu, zjistíme, že se týká obdobných případů, a to, když členové volených orgánů rozhodují o investicích do nových technologií, výstavby nových výrobních či prodejních prostor, uzavírání smluv s obchodními partnery, poskytnutí či splacení půjčky. Jedná se o širokou škálu činností v rámci podnikatelské činnosti společnosti. Proto můžeme uzavřít, že nelze jednoznačně obecně určit, co je podnikatelské rozhodnutí a co již není. Bude to vždy na úvaze soudů, zda v konkrétním případě projednávané rozhodnutí podřadí pod tento institut či nikoli.²⁰⁴

Vodítkem pro soudy, zda jde v daném případě o podnikatelské rozhodnutí, může být spíše hledisko, že se jedná o rozhodnutí s nejistým řešením, tedy obsahující v sobě vždy určité riziko neúspěchu. Takto na ně nahlíží české²⁰⁵ i německé²⁰⁶ soudy.

Názor české doktríny, tvrdící, že rozhodnutí členů volených orgánů, která jsou v rozporu se zákonem nebo se stanovami společnosti, nebudou chráněna pravidlem podnikatelského úsudku, lze nalézt také v rozhodnutí německého Spolkového soudního dvora.²⁰⁷

5.2 Dobrá víra

Dobrou vírou se ve vztahu k podnikatelským rozhodnutím a pravidlu podnikatelského úsudku česká ani německá judikatura nezabývá. K tomu lze dodat výše zmíněné: předpoklad jednání v dobré víře je spíše jakousi „pojistkou“ pro případy, kdy by se ostatní kritéria pravidla podnikatelského úsudku nenaplnila.

5.3 Jednání v zájmu společnosti a s nezbytnou loajalitou

Z výše uvedeného v kapitolách 3 a 4 lze konstatovat, že jak v české, tak německé jurisdikci se kritéria jednání v zájmu (ve prospěch) společnosti a jednání s nezbytnou loajalitou

²⁰⁴ Pro zajímavost lze uvést, že v rámci své analýzy soudních rozhodnutí jsem se však nesetkal s takovým, které by určilo, že projednávané rozhodnutí člena voleného orgánu není podnikatelským rozhodnutím.

²⁰⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 7. 2018, sp. zn. 29 Cdo 3770/2016. V něm nastínil, že každé podnikatelské rozhodnutí v sobě zahrnuje určitou míru rizika.

²⁰⁶ Rozsudek německého Spolkového soudního dvora ze dne 10. 7. 2018, sp. zn. II ZR 24/17.

²⁰⁷ Tamtéž.

(či oproštění se od vlastních zájmů a cizích vlivů) překrývají. V českém zákoně o obchodních korporacích jsou obě tato kritéria výslovně uvedena v § 51 odst. 1 upravujícím pravidlo podnikatelského úsudku, zatímco v německém akciovém zákoně je v § 93 odst. 1 věty druhé uvedeno pouze jednání ve prospěch společnosti. Německý zákonodárce v důvodové zprávě k novele zákona týkající se zakotvení pravidla podnikatelského úsudku do akciového zákona²⁰⁸ uvádí, že jednání bez vlastních zájmů a cizích vlivů není potřeba výslovně vyjádřit v zákoně, neboť vyplývá ze samotného požadavku jednání ve prospěch společnosti.

Povinnost jednat s nezbytnou loajalitou pro aplikaci podnikatelského úsudku v české jurisdikci lze také vyvodit z jednání v obhajitelném zájmu obchodní korporace. Proto si myslím, že stejně jako v Německu by loajalita v ustanovení upravujícím pravidlo podnikatelského úsudku nemusela být výslovně zmíněna.

Z české i německé judikatury vyplývá, že rozhodování v zájmu společnosti je takové, které není čistě ve prospěch nejen jejích společníků, ale také dalších zainteresovaných osob (např. zaměstnanců společnosti či věřitelů). Německá judikatura pak zmiňuje dokonce veřejné blaho, jak bylo řečeno v podkapitole 4.1.4. Z toho lze usuzovat, že člen voleného orgánu by měl jednat tak, aby zajistil hlavně úspěšné fungování společnosti, jež je často v zájmu velmi širokého okruhu osob.

5.4 Jednání na základě přiměřených/dostatečných informací

Požadavek na informované jednání je podle německé ustálené judikatury přísnější, než jak je tomu v případě Česka. Zatímco byl německým Soudním spolkovým dvorem nastaven standard „vyčerpání veškerých dostupných informačních zdrojů“²⁰⁹, český Nejvyšší soud k tomuto požadavku přistoupil shovívavěji a pro aplikaci pravidla podnikatelského úsudku vyžaduje využití „rozumně dostupných informačních zdrojů“.²¹⁰ Nicméně i německé soudy přistupují k jistému zmírnění tohoto přísného požadavku a za důležité považují, jestli množství informací použitých pro rozhodnutí považuje člen voleného orgánu za dostatečné. Z toho však lze dospět závěru, že české pravidlo podnikatelského úsudku dává členům volených orgánů větší jistotu v dostatečnosti podkladů než to německé. Český člen voleného

²⁰⁸ Německo. DEUTSCHER BUNDESTAG. Entwurf eines Gesetzes zur Unternehmensintegrität und Modernisierung des Anfechtungsrechts (UMAG). 2005, Drucksache 15/5092, s. 11.

²⁰⁹ Usnesení německého Spolkového soudního dvora ze dne 14. 7. 2008, sp. zn. II ZR 202/07, odst. 11, či rozsudek německého Spolkového soudního dvora ze dne 18. 6. 2013, sp. zn. II ZR 86/11, odst. 30.

²¹⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2016, sp. zn. 29 Cdo 5036/2015.

orgánu na rozdíl od toho německého nebude svůj úsudek činit v nejistotě, zda neopomněl nějaký informační zdroj.

Rozhodování na základě přiměřených informací je také důležité v Česku i Německu z hlediska důkazního břemene. Je to právě člen voleného orgánu, kdo je povinen prokázat před soudem, že jeho podnikatelské rozhodnutí bylo učiněno na základě dostatečného množství relevantních podkladů. Je tedy podle mého názoru v zájmu členů volených orgánů uchovávat si co nejvíce podkladů, jež vedly k jejich rozhodnutí, aby se mohli bránit případné žalobě, pokud se rozhodnutí později ukáže jako nesprávné.

Závěr

Aby členové volených orgánů byli při svém podnikatelském rozhodování chráněni v případě špatného úsudku, musí jejich rozhodnutí být učiněno na základě dostatečných informací tak, jak se jim jeví v době jejich rozhodování. Zároveň musí jednat ve prospěch obchodní korporace, čímž je myšleno jednání v zájmu širšího okruhu zainteresovaných osob, tedy nejen společníků či akcionářů, ale také zaměstnanců, věřitelů či dalších subjektů, jež mohou mít zájem na zdravém fungování společnosti. Důležité pro členy volených orgánů je, aby unesli důkazní břemeno a byli schopni dokázat u soudu, že takto při svém rozhodování jednali.

Ačkoli je tomu již 10 let, co s účinností zákona o obchodních korporacích bylo do českého právního řádu pravidlo podnikatelského úsudku zakotveno, v judikatuře Nejvyššího soudu se s jeho aplikací setkáme zřídka. Využívá především vlastní ustálenou judikaturou, která prvky tohoto pravidla obsahuje a jež byly vyvozeny z úpravy péče řádného hospodáře v obchodním zákoníku. Přímá úprava pravidla podnikatelského úsudku do zákona o obchodních korporacích tak podle mého názoru nepřináší do českého práva nic nového. Dalo by se uvažovat o nadbytečnosti přímé zákonné úpravy tohoto pravidla v zákoně. Vzhledem k tomu, že je Česká republika zemí, ve které jsou soudci vázáni hlavně zákonem²¹¹, je ale podle mého názoru důležité, aby z hlediska právní jistoty bylo toto pravidlo upraveno přímo v zákoně.

Nabízí se nyní zodpovědět i druhou stanovenou otázku v úvodu této práce – současná úprava pravidla podnikatelského úsudku je podle mého názoru dostatečná a není zde žádný výrazný rozpor, jenž by vyžadoval její novelizaci.

Vzhledem k tomu, že česká zákonná úprava pravidla podnikatelského úsudku i judikatura se mu věnující byly inspirovány německým přístupem k tomuto pravidlu, můžeme pozorovat, že v jeho pojetí nejsou mezi těmito dvěma jurisdikcemi zásadní rozdíly. Německá judikatura může sloužit jako pomoc k výkladu jednotlivých institutů v konkrétních případech, ale z obecného hlediska nepřináší nic zásadního, co by mohlo obohatit českou ustálenou judikaturu nebo zákonnou úpravu. Domnívám se, že je to dáno právě tím, že český zákonodárce i soudci Nejvyššího soudu již z německého pojetí vyčerpali vše podstatné.

Z provedené analýzy české judikatury i následné komparace s tou německou lze uzavřít, že současná právní úprava podnikatelského rozhodování je dostačující. Soudy úsudek členů

²¹¹ Čl. 95 odst. 1 ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

volných orgánů chránily i před zavedením pravidla podnikatelského úsudku. Od roku 2014 pak jako pojistka vůči rozhodování soudců funguje ochrana přímo ze zákona. Zákonodárce i soudci se v Německu inspirovali natolik, že již není potřeba žádná novelizace, jelikož současná právní úprava i ustálená judikatura je dostačující.

Seznam používaných zkratk

akciový zákon	Aktiengesetz vom 6. September 1965 (BGBl. I S. 1089)
zákon o společnostech s ručením omezeným	Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung (BGBl. I S. 1146)
Nejvyšší soud	Nejvyšší soud České republiky
občanský zákoník	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
obchodní zákoník	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
starý občanský zákoník	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
zákon o obchodních korporacích	zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech

Seznam použitých zdrojů

Seznam použité literatury

Knižní zdroje

- ČECH, Petr, ŠUK, Petr. *Právo obchodních společností: v praxi a pro praxi (nejen soudní)*. 1. vyd. Praha: Bova Polygon, 2016. 373 s. ISBN 978-80-7273-177-0.
- ČERNÁ, Stanislava, ŠTENGLOVÁ, Ivana, PELIKÁNOVÁ, Irena a kol. *Právo obchodních korporací*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, 656 s. ISBN 978-80-7598-991-8.
- HURYCHOVÁ, Klára a BORSÍK, Daniel. *Corporate governance: kolektivní monografie*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-654-9.
- LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022.
- NOVOTNÁ KRTOUŠOVÁ, Lucie. *Odpovědnost členů statutárních orgánů právnických osob*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, xiii, 169 s. ISBN 978-80-7598-039-7.
- PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023.
- ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip, KUHN, Petr, ŠUK, Petr. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020.
- WIRTH, Gerhard, Michael ARNOLD, Ralf MORSHÄUSER a Mark GREENE. *Corporate law in Germany*. Rev. 2nd ed. München: C.H. Beck, 2010, xvi, ISBN 978-3-406-57283-8.
- #### *Články*
- ALEXY, R. DREIER, K. DREIER, R. Precedent in the Federal Republic of Germany. In: MACCORMICK, D. Neil; SUMMERS, Robert S.; GOODHART, Arthur L. (ed.). *Interpreting precedents: a comparative study*. Routledge, 2016.
- ČECH, Petr. Péče řádného hospodáře. In: *Auditor*. Číslo 6/2018. Praha: Infomedia. ISSN 1210-9096.
- ČECH, Petr. Péče řádného hospodáře a povinnost loajality, *Právní rádce*, 3/2007, s. 4 až 16.
- HAVEL, Bohumil. Komercializace právnických osob? (k použití pravidla podnikatelského úsudku nejen ve světě fundací). *Právník*, 2015, č. 11, s. 957.
- HAVEL, Bohumil. Synergie péče řádného hospodáře a podnikatelského úsudku. *Právní rozhledy*, 2007, č. 11, s. 413-416.

JOSKOVÁ, Lucie. Je rozdíl mezi povinností loajality a povinností postupovat s péčí řádného hospodáře?. *Obchodněprávní revue*, 2019, č. 11-12, s. 281-286.

KLEIN, Karen. Die business judgment rule im deutschen aktienrecht. *Türk-Alman Üniversiteleri Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2019.

KOŽIAK, Jaromír. Pravidlo podnikatelského úsudku v návrhu zákona o obchodních korporacích (a zahraničních právních úpravách). *Obchodněprávní revue*, 4/2012.

LANDWEHRMANN, Friedrich. Komentář k § 93 AktG. In HEIDEL, Thomas (eds.). *Aktienrecht und Kapitalmarktrecht*. 3. vydání. Baden-Baden: Nomos, 2011.

LASÁK, Jan. Akciová společnost na prahu rekonstrukce: základní novinky. *Obchodněprávní revue*, 2012, č. 2, s. 46-51.

MANCELOVÁ, Silvia. *Loajalita a péče řádného hospodáře v akciové společnosti*. Praha: C. H. Beck, 2015.

OPPERMANN, Bernd, et al. On the role of precedents and legal certainty in German private law. *Studia Iuridica Lublinensia*, 2018, 27.1: 107-119.

PIHERA, Vlastimil, HAVEL, Bohumil. Povaha funkce a odpovědnost členů orgánů obchodních společností jako východisko racionálního corporate governance. *Právní rozhledy*, 2019, č. 23–24, s. 836 a násl.

POKORNÁ, Alena. Pravidlo podnikatelského úsudku v německém právu. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2015, roč. 23, č. 2. ISSN 1210-9126.

STAINER, Peter; KÖNIG, Dominik. The Concept of Stare Decisis in the German Legal System—a Systematically Inconsistent Concept with High Factual Importance. *Studia Iuridica Lublinensia*, 2018, 27.1.

VEASEY, E. Norman; MANNING, William E. Codified Standard-Safe Harbor or Unchartered Reef-An Analysis of the Model Act Standard of Care Compared with Delaware Law. *Business Lawyer (ABA)*, 1979, 4. vydání, s. 919.

Seznam použitých internetových zdrojů

LASÁK, Jan, DĚDIČ, Jan, POKORNÁ, Jarmila, ČÁP, Zdeněk, SKÁLOVÁ, Jana a kol. *Zákon o obchodních korporacích: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-1-27]. ASPI_ID KO90_2012CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

SEENACHERRY, Melissa. LIABILITY OF COMPANY DIRECTORS: THE BUSINESS JUDGMENT RULE AS DEVELOPED IN THE US AND ADOPTED BY GERMANY COMPARED TO THE NETHERLANDS' APPROACH. Online. *Amsterdam law forum*.

2020, roč. 12, č. 1, s. 75. ISSN 1876-8156. Dostupné z: <https://doi.org/10.37974/ALF.345>. [cit. 2023-12-10].

WAGNER, Gerhard. Officers' and Directors' Liability Under German Law — A Potemkin Village. Online. *Theoretical inquiries in law*. 2015, roč. 16, č. 1, s. 69-106. ISSN 1565-1509. Dostupné z: <https://doi.org/10.1515/til-2015-005>. [cit. 2023-12-10].

Seznam použitých právních předpisů

Ústavní zákon České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích).

Německo. Zákon o integritě podniků a modernizaci práva na odvolání (V originále: Gesetz zur Unternehmensintegrität und Modernisierung des Anfechtungsrechts [UMAG])

Německo. Zákon o německých akciových společnostech ze dne 6. 9. 1965 (BGBl. I str. 1089), naposledy pozměněný článkem 6 zákona ze dne 19. 6. 2023 (BGBl. 2023 I č. 154). (V originále: Aktiengesetz vom 6. September 1965 (BGBl. I S. 1089), das zuletzt durch Artikel 6 des Gesetzes vom 19. Juni 2023 (BGBl. 2023 I Nr. 154) geändert worden ist)

Německo. Zákon o společnostech s ručením omezeným, konsolidovaný a zveřejněný ve Spolkové sbírce zákonů III, index č. 4123-1, naposledy pozměněný článkem 5 zákona ze dne 15. července 2022 (Spolková sbírka zákonů I, s. 1146). (V originále: Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung).

Seznam použité judikatury

Česká republika

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 07. 2008, sp. zn. 29 Odo 1262/2006.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2008, sp. zn. 29 Cdo 2531/2008.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3864/2008.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2011, sp. zn. 29 Cdo 4276/2009.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2363/2011.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2869/2011.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2015, sp. zn. 29 Cdo 440/2013.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2016, sp. zn. 29 Cdo 5036/2015, uveřejněný pod číslem 131/2017 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2017, sp. zn. 22 Cdo 4925/2016.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2017, sp. zn. 22 Cdo 4146/2016.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2017, sp. zn. 29 Cdo 5291/2015.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2018, sp. zn. 29 Cdo 2791/2016.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2018, sp. zn. 29 Cdo 3325/2016.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 7. 2018, sp. zn. 29 Cdo 3770/2016.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 2018, sp. zn. 27 ICdo 62/2017.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2019, sp. zn. 27 Cdo 2724/2017.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2019, sp. zn. 27 Cdo 2695/2018.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 9. 2019, sp. zn. 31 Cdo 1993/2019.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2021, sp. zn. 27 Cdo 761/2020.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2019, sp. zn. 27 Cdo 90/2019.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 2. 2022, sp. zn. 27 Cdo 1577/2021.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2022, sp. zn. 27 Cdo 59/2022.

Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 20. 1. 2022, sp. zn. 5 Cmo 43/2017-1727.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 3. 2020, sp. zn. 4 Cmo 242/2019.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 2005, sp. zn. 5 Tdo 1143/2005.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 10. 2006, sp. zn. 5 Tdo 1224/2006.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2006, sp. zn. 5 Tdo 1152/2005.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3139/2007.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2016, sp. zn. 29 Cdo 3235/2016.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2017, sp. zn. 29 Cdo 5279/2016.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 03. 2019, sp. zn. 27 Cdo 2265/2017.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 9. 2019, sp. zn. 27 Cdo 844/2018-III.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2021, sp. zn. 5 Tdo 1529/2019.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2021, sp. zn. 27 Cdo 2292/2020.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 12. 2021, sp. zn. 27 Cdo 1224/2021.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2022, sp. zn. 27 Cdo 1370/2021.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 5. 2023, sp. zn. 27 Cdo 1428/2022.

Německo

Rozsudek německého Spolkového soudního dvora ze dne 21. 4. 1997, sp. zn. II ZR 175/95 - "ARAG/Garmenbeck", publikováno ve Sbírce civilních rozhodnutí německého Spolkového soudního dvora 135, 244.

Rozsudek německého Spolkového soudního dvora ze dne 6. 12. 2001, sp. zn. 1 StR 215/01.

Rozsudek německého Spolkového soudního dvora ze dne 4. 11. 2002, sp. zn. II ZR 224/00.

Rozsudek německého Spolkového soudního dvora ze dne 3. 3. 2008, sp. zn. II ZR 124/06.

Rozsudek německého Spolkového soudního dvora ze dne 22. 2. 2011, sp. zn. 40 O 52/07.

Rozsudek německého Spolkového soudního dvora ze dne 20. 9. 2011, sp. zn. II ZR 234/09.

Rozsudek německého Spolkového soudního dvora ze dne 18. 6. 2013, sp. zn. II ZR 86/11.

Rozsudek německého Spolkového soudního dvora ze dne 12. 10. 2016, sp. zn. 5 StR 134/15.

Rozsudek německého Spolkového soudního dvora ze dne 10. 7. 2018, sp. zn. II ZR 24/17.

Rozsudek německého Spolkového soudního dvora ze dne 18. 9. 2018, sp. zn. II ZR 152/17.

Rozsudek německého Spolkového soudního dvora ze dne 12. 3. 2020, sp. zn. IX ZR 125/17.

Rozsudek německého Spolkového soudního dvora ze dne 18. 5. 2021, sp. zn. 1 StR 144/20.

Rozsudek německého Spolkového soudního dvora ze dne 10. 2. 2022, sp. zn. 3 StR 329/21.

Rozsudek německého Vrchního zemského soudu v Düsseldorfu ze dne 16. 12. 2021, sp. zn. 6 U 87/20.

Usnesení německého Spolkového soudního dvora ze dne 14. 7. 2008, sp. zn. II ZR 202/07.

Usnesení německého Spolkového soudního dvora ze dne 29. 6. 2010, sp. zn. XI ZR 308/09.

Usnesení německého Spolkového soudního dvora ze dne 26. 11. 2015, sp. zn. 3 StR 17/15.

Usnesení německého Spolkového soudního dvora ze dne 17. 12. 2020, sp. zn. 3 StR 403/19.

Usnesení německého Vrchního zemského soud v Düsseldorfu ze dne 9. 12. 2009, sp. zn. I-6 W 45/09.

Spojené státy americké

Spojené státy americké. Rozhodnutí Nejvyššího soudu státu Delaware: Aronson vs. Lewis (473 A.2d 805, Del 1984).

Seznam ostatních zdrojů

Německo. DEUTSCHER BUNDESTAG. Entwurf eines Gesetzes zur Unternehmensintegrität und Modernisierung des Anfechtungsrechts (UMAG). 2005, Drucksache 15/5092.

Německo. Tisková zpráva k rozsudku německého Spolkového soudního dvora ze dne 21. 4. 1997, sp. zn. II ZR 175/95.

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, č. 89/2012 Dz.

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb. o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), č. 90/2012 Dz.

Překlady

DEEPL SE. *Překladač DeepL* [online]. 2017 [cit. 2023-11-07]. Dostupné z: <https://www.deepl.com>

GOOGLE IRELAND LIMITED. Google Překladač. Online. Dostupné z: <https://translate.google.cz/>. [cit. 2024-01-16].

HORÁLKOVÁ, Milena. *Německo-český právní slovník*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. 599 s. ISBN 978-80-7380-614-9.

Podnikatelská rozhodnutí členů volených orgánů a pravidlo podnikatelského úsudku z hlediska recentní judikatury v České republice a Spolkové republice Německo

Abstrakt

Práce se věnuje podnikatelským rozhodnutím členů volených orgánů se zaměřením na statutární orgány společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti. Zkoumá je ve světle pravidla podnikatelského úsudku. Diplomant si pokládá otázky, jakým způsobem musí členové volených orgánů činit svá podnikatelská rozhodnutí, aby byli chráněni proti odpovědnosti za újmu způsobenou jejich následky, a zda je současná zákonná úprava pravidla podnikatelského úsudku dostačující, nebo zda by byla potřeba novelizace.

K zodpovězení těchto otázek diplomant provedl analýzu zákonné úpravy pravidla podnikatelského úsudku, a hlavně judikatury českých a německých nejvyšších soudů. Německo si diplomant zvolil z důvodu, že jeho zákonná úprava i soudní rozhodnutí německého Spolkového soudního dvora sloužila jako inspirační zdroj pro české zákonodárce i soudce Nejvyššího soudu. Práce komparativně srovnává tyto dva přístupy.

Členové volených orgánů musí zakládat svůj úsudek na dostatečných informačních zdrojích a ve prospěch společnosti, aby byli chráněni při svých rozhodnutích proti negativním následkům. Práce dochází závěru, že tyto požadavky jsou stejné v Česku i v Německu. Německý Spolkový soudní dvůr však požaduje po členech volených orgánů vyčerpání veškerých dostupných informačních zdrojů pro své rozhodnutí, zatímco podle české ustálené judikatury Nejvyššího soudu vyžaduje pro učinění úsudku pouze rozumně dostupné informační zdroje. Prospěchem společnosti se podle judikatury nerozumí jenom zájem společníků a akcionářů, avšak i širšího okruhu zainteresovaných osob, jakými jsou například zaměstnanci, či podle německého Spolkového soudního dvora dokonce veřejné blaho.

Vzhledem k dřívější inspiraci zákonodárce i soudců v německé právní úpravě není nutné novelizovat zákon o obchodních korporacích. Diplomant dospěl názoru, že česká zákonná úprava pravidla podnikatelského úsudku je dostatečná a společně s judikaturou je schopna chránit členy volených orgánů před odpovědností za chybná podnikatelská rozhodnutí.

Klíčová slova

Pravidlo podnikatelského úsudku, členové volených orgánů, judikatura

Business decisions of members of elected bodies and the business judgment rule from the perspective of recent case law in the Czech Republic and Federal Republic of Germany

Abstract

The thesis focuses on business decisions of members of elected bodies with a focus on statutory bodies of limited liability companies and joint stock companies. It examines them in the perspective of the business judgment rule. The author asks the questions how members of elected bodies must make their business decisions in order to be protected against liability for damage caused by their consequences, and whether the current statutory regulation of the business judgment rule is sufficient or whether an amendment would be needed.

In order to answer these questions, the author analyzed the statutory regulation of the business judgment rule and, in particular, the case law of the Czech and German supreme courts. Germany was chosen by the author because its statutory regulation and judicial decisions of the German Federal Court of Justice served as a source of inspiration for Czech legislators and Supreme Court judges. The thesis compares these two approaches comparatively.

Members of elected bodies must base their judgement on sufficient sources of information and for the benefit of society in order to be protected in their decisions against negative consequences. The thesis concludes that these requirements are the same in the Czech Republic and Germany. However, the German Federal Court of Justice requires members of elected bodies to exhaust all available sources of information for their decision, whereas the Czech Supreme Court's established case law requires only reasonably available sources of information for making a judgment. According to the case law, the interest of the company is not only understood as the interest of the shareholders and partners, but also of a wider range of interested parties, such as employees or, according to the German Federal Court of Justice, even the public good.

Given the earlier inspiration of the legislator and the judges in German law, there is no need to amend the Companies Act. The author concludes that the Czech statutory regulation of the business judgment rule is sufficient and, together with case law, is capable of protecting members of elected bodies from liability for erroneous business decisions.

Key words

Business judgment rule, members of elected bodies, case law